

K 62/C 75

1200000867939

**СО
ТЕЖКО
МАШИНОСТРОЕНЕ
РУСЕ**

Наташа Стефанова

СО "ТЕЖКО МАШИНОСТРОЕНЕ" — РУСЕ

ХРОНИКА НА ЕДНО СЪЗИДАТЕЛНО
ДЕСЕТИЛЕТИЕ

Русе, 1988

Регионална библиотека
"Любен Каравелов"

120000867939

447403

У 62
075

ДА ЖИВЕЕ БРАТСКАТА ДРУЖБА И
ВСЕСТРАННОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ
РУМЪНСКИЯ И БЪЛГАРСКИЯ НАРОД !

TRĂIASCĂ PRIETENIA FRĂTEASCĂ ȘI
COLABORAREA MULTILATERALĂ
DINTRE POPORUL ROMÂN ȘI POPORUL BULGAR !

Един крупен български обект на тежкото машиностроене в Русе навършва своето десетилетие. Тази възраст е "невинна", когато се отнася за човека, зряла — за някои видове в природата, символична е, ако измерваме духовните натрупвания и отношения, ясна и перспективна, когато трябва да се види трудът на хората.

Десетилетието е основание за продължителен поглед назад и за serioзна преценка на трайните, а може би и дълговечни позиции, които остават във времето. Можем да кажем още, че десетилетието е младост и гордост, защото ще говорим за съзидателната сила на българина-творец, чието настояще е съхранило най-ценното от миналото, а неговият път напред е към върховете на себеутвърждаването. Той се вглежда и открива големите стойности на своето съвремие, чрез които да бъде равен на героизма в най-отчаяните дни на робството и на най-неудовлетворените високи стремежи на бъдещето.

*

*

*

Важно място в промишлеността на крайдунавските градове през 60-те и 70-те години на XIX век заемало производството на плавателни съдове, което било изградено на манифактурни основи. Още през 1868 г. паракходното дружество "Индарей Нехрие" открило в Русе работилница за строеж на кораби, в която работели 30 души. Като съобщава за откриването на това предприятие, в "Дунав" отбелязва:

"В тази фабрика има една вапорска машина с огън, една голяма желязна търна и една дървена, една замба, един свредел за желязо, една пила и една бичкия за всякакво дърво и дъски. Освен тези оръдия има и доста оджази за лепене на медени, тучени и желязни неща" (В. "Дунав", бр. 340, 29 дек. 1868.)

Известна е също фабриката за барут в Русе с 50 работници, която според някои автори става най-голямото предприятие у нас. Във връзка с откриването на железопътна линия Русе — Варна през 1866 — 67 г. в Русе бива построена гара с депо, складове и ремонтна локомотивно-вагонна работилница. Тя била собственост на английска компания, която експлоатирала линията. Работилницата се състояла от едно помещение за ремонт на локомотиви, в което били монтирани няколко сечивни машини, една леярна, дърводелна, бояджийница и парна централа, която движела трансмисията на предприятието. Тази работилница била обслужвана от 35 души.

Своеобразно капиталистическо предприятие била и основаната през 1865 г. голяма печатница в Русе, в която се издавал вестник "Дунав",

разпространяван в Дунавската област. Печатницата била снабдена с модерни машини от австрийската фирма "Кайзер". В нея работели 50 души.

Общият брой на промишлените обекти, съоръжени с машини и парни двигатели, в българските земи преди Освобождението е 11. От тях 4 са били в Русе. Те се отличавали с модерно за времето си машинно оборудване и обзавеждане.

В първото десетилетие на XX век били основани в Русе големите за тогавашните мащаби индустриални предприятия. С това започва бързото развитие на капитализма в града. Към 1912 г. има повече от 40 фабрики и значителен брой занаятчийски работилници, свързани с индустриалното производство. Във фабрика "Мюлхаупт" работели 273 души, в Керамичната фабрика "Труд" — 163, в Металургичната "Зимница" — 128 и други. В Русе били ангажирани с промишлено производство 31,5 процента от населението. Много повече, отколкото във Варна и Габрово. Русенските работници през 1919 г. вдигнали 25 стачки, в които участвували 10 хиляди души. През същата година тези работници спечелили изборите. "Работнически вестник" от 8 декември пише: "Русчук падна в ръцете на пролетариата! Да живее Комуната!"

Организатор, вдъхновител и ръководител на всички работнически победи е Русенската партийна организация. Силното ѝ присъствие и в най-тежките години на фашисткия терор продължава. Работниците израстват като политическа и гражданска сила — освободена и търсеща, борбена и устремена към все по-големи победи.

*

*

*

След Деветосептемврийската революция русенецът тръгва с една голяма култура и любов да преобразява родния си край. В стремежа си да умножи богатството на своя град той неотменно изгражда и работническата си чест. Този авторитет той доказва и с житейските подробности на обикновения ден, и с упоритостта и напрежението, и донякъде с необикновеността на събитията и личностите.

В заблатената крайдунавска местност, години спотайвала в зимните нощи стъпките на революционната емиграция, запомнила радостните първи освободителни гърмежи на руските топове и съветските снаряди, през 1976 година започва една нова хроника на събития. Отново през зимата, на 10 декември, се слага началото на мащабно дело — рожба на новата партийна и държавна политика, демонстрация на възможностите на националната икономика и на социалистическата общност.

Десети декември става дата, която фокусира устрема и цялата духовна енергия, морална и физическа издръжливост на много колективи. Тяхната календарна година е с 20 дни по-малка, защото на тази дата се отчита ежегодният цикъл на непрекъснатите темпове на развитие.

Десети декември — денят на първата копка на Стопанското обединение за тежко машиностроене, става жалон в историята и в бъдещето на работниците. Ден за отчет на строително-монтажната, инженерно-конструкторската, производствената, социално-икономическата и обществено-политическата зрялост. Работническите поколения мислено винаги ще се връщат в началото, тогава, когато за русенци този ден е бил празничен.

Една стара традиция на машиностроителите се продължава и обновява. Замислено като обект — плод на социалистическото икономическо сътрудничество, Стопанското обединение за тежко машиностроене представлява за изграждащите го и работещите в него изпитание за отговорност, опитност, издръжливост, инициатива и съвременно оперативно мислене.

"Днес, петък, 10 декември 1976 г., в присъствието на другаря Тодор Живков, първи секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия и председател на Държавния съвет на Народна република България, и на другаря Николае Чаушеску, генерален секретар на Румънската комунистическа партия и президент на Социалистическа република Румъния, бе положен основният камък на съвместното предприятие за тежки машини и съоръжения Русе — Гюргево, рожба на трайното българо-румънско сътрудничество, на взаимноизгодното коопериране между двете съседни дружески социалистически страни и народи."

Тези исторически слова, изписани на български и румънски език на паметни бронзови плочи, ще се четат от поколенията и ще напомнят за историческата дата, влязла в летописа на машиностроенето. А очевидците на събитието още помнят развълнувания глас на другаря Тодор Живков:

"Ако някъде по света на държавните граници се заравят мини и се слагат телени мрежи, то на нашата обща граница ние изграждаме заводи. На нашата граница има мостове, нашата граница се пресича от далекопроводи за съветски газ, през нашата граница преминават проводници на електроенергия, на нашата граница се изграждат хидротехнически комплекси. Ето каква е несравнимата разлика между стария свят на капитала и експлоатацията и света на социализма, в който живеят, трудят се и се радват на плодовете на своя труд нашите народи!"

В символично издигнатата стена на голото поле, където се издигат корпусите на заводите, двамата партийни и държавни ръководители първи наливат бетон, заобиколени от хиляди русенци, дошли да приветствуват историческия акт.

СЛЕДИТЕ НА НАЧАЛОТО

Редица срещи, съвещания и паметни бележки предхождат първата копка на българска и румънска земя, което говори за дългото обмисляне и проектиране на варианти и програми за изграждане на бъдещото съвместно предприятие. Още през 1975 г. в разговори на ниво министри се уточняват предложенията за профила на предприятието, за ориентировъчна производствена програма, предварителни капиталовложения, проектантски колективи, форма на ръководство и други. В разговори между специалисти от проектантските институти на двете страни се приемат производствените задания за бъдещото проектиране. Най-често в работата на проектантите от българска страна вземат участие инж. Радко Радков — директор на КИПП "Машпроект", инж. Димитър Калчев — главен инженер на КИПП "Машпроект", инж. Михаил Харманджиев — главен проектант, и други специалисти и ръководители на сродни предприятия. В периода 27—29 ноември 1975 г. се провежда среща между проектанти, ръководени от инж. Димитър Калчев, от българска, и Ромулус Нанка от румънска страна, на която се съставя и съгласува общият синтез на предварителното проучване, извършено от всяка група. На следващата среща на ниво заместник-министри е обсъдено предварителното проучване, което ще се предложи на правителствата за разглеждане и одобрение. От 1 до 3 декември 1975 г. в София на проведената среща между министрите Чакъров и Аврам се одобряват общите проучвания, поставят се срокове за работните проекти, изготвя се регламент на българо-румънската оперативна група за решаване на актуални проблеми и изготвяне на предложения за предприятието. Групата е съставена от 12 души, като участието на всяка страна е с 6—7 специалисти. От 3 до 10 март 1976 г. в Букурещ се провежда съвещание на проектантите, на което се разглежда техническата и технологичната документация. На последвалите срещи се изразява пълно единодушие по разработените перспективи на развитие. На една от тях вече се уточнява и мястото на българския завод — в Русе, тъй като в предшестващите варианти съществува като площадка и Разград.

На срещата между инж. Никола Калчев — министър на машиностроенето и металургията на НРБ, и инж. Йоан Аврам — министър на машиностроителната промишленост на СР Румъния, се одобряват следните въпроси: машиностроителното предприятие да бъде в зоната Русе — Гюргево, като през декември 1976 г. се съгласува графикът за изграждането и въвеждането на производствените мощности; уточнява се редът за рабо-

та на обектите; одобрява се предложението за уеднаквяване на архитектурно-строителните конструкции, които ще се построят на териториите на двете страни; през декември да се утвърди организационната структура на общия орган за координиране на съвместното предприятие и да бъдат назначени технико-административните ръководства на двата филиала.

Особен интерес представлява технико-икономическият доклад, според който българската част ще заема площ от 400 декара, от която застроена — около 145 декара, при коефициент на използваната площ 82%. Продукцията на българските заводи ще трябва да бъде главно минно оборудване, топкови мелници, конусни трошачки и сонди за минни комини, металургично оборудване за бъдеща трета металургична база, инсталации за преработка на нефтошисти и българити и пр. Само българската част ще трябва да осигурява годишна валова продукция за над 110 милиона лева при сравнително ниска себестойност и ще дава на народното стопанство над 34 милиона лева чиста годишна печалба. Целият завод ще трябва да се изплати за 6 години. Това е последната среща преди тържественото откриване на строителството на заводите за тежко машиностроене от двамата партийни и държавни ръководители.

*

*

*

Сто и деветдесето разпореждане на Министерския съвет на РПБ от 17 ноември 1976 г. определя терена за строителството — 440 декара земя, и средствата за четвъртото тримесечие на годината за новия обект. В него изрично се подчертава, че заводът е от първостепенно национално значение за нашата промишленост.

Най-ентузиасираните предприятия започват работа. "Електрострой" свързва строителната площадка с ТЕЦ — Русе, и осигурява индустриален ток за земснарядите. СУ "Трансстрой" — Русе, със своя техника започва издигането на дигата край реката. Първите, които са нагазили в строителната кал на обекта, са:

— багеристите Алекси Николов, Георги Дудев, Кольо Иванов, Тодор Сечанов, Ганчо Иванов и Иван Богданов;

— булдозеристите Петър Петров, Борис Тодоров, Христо Георгиев, Димитър Витанов, Кирил Христов;

— шофьорите на самосвали Георги Владимиров, Александър Георгиев, Никола Петров, и

— техническият ръководител на подобекта Марин Дацов,

Извършени са строително-монтажни работи за половин милион лева.

На 14 януари 1977 г. е проведена и първата оперативка на обекта, ръководена от главния директор на завода Марин Манолов. На нея присъствуват инж. Михаил Харманджиев — главен проектант, арх. Кремел Парушев от "Машпроект", инж. Йордан Бежанов — директор на СУ "Трансстрой", и помощниците му: инж. Кирил Кирилов и инж. Христо Христов, а също така и партийният секретар на управлението Петър Петров. Оперативката се провежда във фургона на техническото ръководство на подобекта и на нея се решават редица строителни и организационни задачи.

Първите, които са назначени с пристигналия в началото на годината щат, са: Марин Манолов, оставил своята енергична диря в строителството на заводите; тримата пенсионери Кирил Пазвантов, Никола Радев и Недялко Георгиев, който най-добросъвестно води летописа на строителните събития. След тях е назначен главният специалист по електрооборудването инж. Борис Чернев, главният инженер по проектите и строителството Димитър Драганов, главният специалист по машините инж. Иван Досев, специалистът по доставките на машини Румен Антонов.

Първите жени, приети и постъпили в малкия колектив на Генералната дирекция, са инспекторката по личен състав Янка Вутева, началникът на отдел "ТРЗ" Виолета Цанкова, касиерката Златка Кръстева и специалистът по техническата документация Димитрина Бенева.

На 18 април 1977 г. пристига пълномощникът на ЦК на БКП и Министерския съвет на НРБ инж. Лало Лалов, чиято личност за дълго време се свързва неразривно с проблемите по изграждането на заводите.

Особеностите на строителната площадка — пропадъчен лъс със средно 5 метра дебелина, кейовата стена, която се разполага на 50 — 80 метра навътре в реката, изискват много усилия и новаторско майсторство при трамбовката на изкопите за цеховите площадки и извършвания във връзка с това налив.

Специалната експертиза от НИСИ — София, относно "Обработката на земята основа за площадките на стоманолепарния и механо-монтажния цех на Завода за тежко машиностроене" дава точна и цялостна препоръка за бъдещите работи. Големите трудности преодоляват строителите при фундацията с хиляди пилоти. Според проектирането, ще бъдат използвани изцяло железни колони и покривни ферми, поради тежкия окачен транспорт. Предвижда се блоков метод при монтажа на покривните елементи, който в момента е нов и прогресивен и е свързан с икономии на време.

Изработеният технико-икономически доклад и генерален план от КИП "Машпроект" в Русе е представен за съгласуване и внасяне в Ми-

нистерския съвет. Първият етап, според прогнозите, трябва да бъде до 1979 година.

В унисон с най-авангардните технологии и постижения в научно-техническия прогрес методът на КАМАЗ намира приложение и в нашето машиностроене, като в пълния му вариант се прилага на русенския обект. Това означава едновременно проектиране, строителство и експлоатация — изключително ефективен път за тези, които успеят да го приложат. Във връзка с този метод, на основание 170-то Разпореждане на Министерския съвет от 6 октомври 1976 г., с което се формира Институт за тежко машиностроене към КТИМ, от 1 юли 1977 г. е поставено началото на Базата за развитие и внедряване и в Русе. Отначало тя е филиал с около 40 души.

На 29 юни 1977 г. в Русе се провежда пленум на Окръжния комитет на БКП на тема "Работата на Окръжната партийна организация по изпълнение на задачата за превръщане на строителството във всенародно дело". В работата му вземат участие секретарят на ЦК на БКП Огнян Дойнов, завеждащият отдел "Строителство и архитектура" при ЦК на БКП Георги Стоилов, заместник-министърът на машиностроенето и металургията Щилия Петров, заместник-министърът на строителството и строителните материали Георги Маринов, председателят на Комитета за тежко инвестиционно машиностроене Тодор Дългеров, пълномощникът на ЦК на БКП и МС Лало Лалов и други. В доклада се отделя голямо внимание на задачите и проблемите в строителството на завода. В него между другото се казва: "В зависимост от това как ще решим възникналите проблеми по строителството на завода, ще се оценяват възможностите на нашите строители, на работническата класа, на боеспособността на БКП. Това налага проблемът за строителството на завода да бъде дълбоко осъзнат и осмислен от членовете на ОК на БКП и доведен до съзнанието на всеки комунист, на всички трудещи се, на всички стопански, партийни и държавни ръководства." Цитираме този абзац, защото действително отношението на ОК на БКП е по-скоро борба за строежа, борба за кадри, борба за изпълнението на поставените задачи пред колективите на обекта. Общата сума на капиталовложенията е 26% от общите капиталовложения в окръга през седмата петилетка. За усвояването им са нужни 2 хиляди строители, а за експлоатацията на заводите — 5 хиляди машиностроители. Тези мащаби изискват действително напрежение в работата на всички звена.

На 29 юли 1977 г. е учредена партийната организация, като в първото партийно бюро влизат инж. Руси Русев — секретар, Никола Радев, инж. Марин Манолов, Недялко Георгиев, инж. Димитър Арабаджиев, инж. Юлиан Василев и Димитричка Бенева.

В новоучредения профкомитет първи са избрани Недялко Георгиев — за председател, Димитър Цанев, инж. Нено Савов, инж. Димитър Драганов, инж. Иван Михайлов, инж. Мария Иванова, Янка Вутева, Руселина Гецова.

Документът, обуславящ успешното развитие на строителната програма, е Разпореждане № 86 на МС от 30 август 1977 г., което утвърждава технико-икономическия доклад. С него се слага началото на инвестиционния процес, планирането на етапите на изграждане, доставки и други. Този процес ще се ръководи занапред от Генералната дирекция на обекта. Определят се и главният проектант — КИПП "Машпроект" (сега КИПП "Инвестмашпроект") с подизпълнители, и главният строител — ДСО "Промислено строителство" с основни подизпълнители.

В обявеното социалистическо съревнование пред 33-тата годишнина на социалистическата революция в България три месеца предсрочно е завършен пясъчният налив на основите на стоманолеярния и пресово-ковашкият цех. Горди с този успех, на 12 август се поздравяват техническият ръководител Марин Дацов, багеристите Алекси Симеонов, Павел Атанасов, Димитър Великов и Иван Богданов, изпълнили годишните си планове за шест месеца; с тях празнуват капитанът на земснаряда "Преслав" Марин Чанков и много други.

На 7 септември 1977 г. се сключва договор между специалистите от ЗТМ — Русе, и ВТУ "Ангел Кънчев" (тогава ВИМЕСС) за сътрудничество при проектирането, изграждането и въвеждането в експлоатация на производствените мощности.

На 26 октомври 1977 г. се провежда учредителното събрание на дружеството на ДКМС. Избран е първият дружествен комитет в състав: инж. Емил Руморозов — секретар, инж. Вихрен Досев, Маринка Кунева, инж. Цанко Досев, инж. Богомил Арабаджиев, инж. Вихрен Манджаров, инж. Веселин Цветков, инж. Пенка Джамбазова.

В чест на 60-годишнината на Великата октомврийска социалистическа революция на 3 ноември е готов наливът на трите цеха. За годишен първенец е излъчен инж. Стефан Минев, на когото е връчена значка на ЦС на БПС и на ЦК на ДКМС.

Първата награда — грамота на ОНС, на БПС и на ОК на ДКМС е връчена на директора на инвеститорската дирекция инж. Димитър Драганов.

От отчетите за работата през годината става ясно, че е завършен пясъчният налив на основите, завършени са водопровод, канализация, пароканали и др. за работническото селище, започнато е драгирането на основите на кейовата стена, получена е проектосметната документация за

ремонтно-инструменталния цех, за компресорната станция и за спомагателния цех № 1. Отчита се, че планът за строително-монтажните работи за 1977 г. е изпълнен 272%, за временното строителство — 100%, закупени са машини и съоръжения за 269 хиляди лева.

На 17 ноември 1977 г. се основава научно-техническо дружество с председател инж. Руси Русев, с основна задача активно да участва в решаването на техническите проблеми, свързани с изграждането на завода, внедряването на производствената програма, подготовката на конструктивната и технологичната документация.

Събирайки сили и знания, през трудности и стихии, "първите" с много вяра и ентузиазъм поставят основите на сегашния многоброен колектив, за да докажат своята вяроност към делото, което започват. Българското машиностроене е в сигурни ръце и умове, идеята ще бъде доведена докрай.

Журналистическите материали в средствата за масово осведомяване по повод първата копка обикновено започват така: "Само преди една година тук нямаше нищо, което да спре погледа..."

*

*

*

Новата 1978 г., както обикновено, идва по-рано в малобройния все още колектив, но задачите са все повече, по-тежки, по-мощни и по-отговорни. Цифрите ясно сочат пътя на строително-монтажните работи и на кадровото обезпечаване: капиталните вложения спрямо плана за 1977 г. са 7,5 пъти повече, за строително-монтажните работи — 7,4 пъти.

В първите дни на годината пълномощникът на ЦК на БКП и МС на НРБ Лало Лалов свиква съвещание, в което вземат участие ръководителите на Главната дирекция за изграждане и на строителните организации. Едно от най-важните решения, които се вземат на него, е да се премине на двусменно набиване на пилотите в изкопа при котловане на механо-монтажния корпус, при насипване на ломен камък на кейовата стена и при всички видове работи в ремонтно-инструменталния цех. Тези решения напълно отговарят на напрегнатата производствена година, която очаква строители и монтажници.

На второ съвещание, което се провежда на 12 януари, вземат участие ръководители на града и окръга, а също така и председателят на Комитета за тежко инвестиционно машиностроене Йордан Тенев. Решенията са продиктувани от бъдещото развитие на завода: да се ускорят темповете на строителство и доставка на метални конструкции, да се подготви еки-

пировка за експлоатация, да се подготвят кадри и да се обърне по-голямо внимание на жилищното строителство.

Пред строители и монтажници стоят ясни задачи: изграждане на ремонтно-инструменталния цех и монтиране на машините в него; да се покрие механо-монтажният корпус, за да се осигури фронт за работа вътре; да се изгради склад за кооперирани детайли и възли; частично изграждане на кейовата стена, на външна железопътна линия и други.

На 10 януари започва набиването на пилотите в основите на механо-монтажния корпус. С тази отговорна задача се заемат бригадите на Калин Иванов и на Георги Василев от Управление "Монтаж на строителни конструкции" — Казичене. Под ръководството на инж. Георги Белчев те обещават до 28 февруари да приключат по четирите оси корпуса, а до 1 май да фундират и леярския цех.

На 27 февруари е публикувано Обръщение на ЦК на БКП към комунистите и всички трудещи се в НРБ за разгръщане на всенародно социалистическо съревнование за изпълнение и преизпълнение на плана за 1979 г., за по-нататъшно осъществяване на стратегическия девиз за високо качество и ефективност. Това е поводът за съвещанието, проведено на 8 февруари, в което вземат участие партийни, профсъюзни и комсомолски ръководители от Генералната дирекция и строителните организации—изпълнители, ръководени от пълномощника Лало Лалов. Колективите приемат обещание, в което между другото се казва:

- да изпълним тазгодишния план за СМР до 20 декември;
- да покрием до 30 май, а до края на годината да предадем за монтаж ремонтно-инструменталния цех;
- да набием пилотите до 30 юли;
- да изградим първия етап от кейовата стена — 250 метра, до 20 декември.

И отново са повторени задачите и сроковете, които само при върхово напрегнати ежедневни графици и отлична организация на труда могат да бъдат изпълнени.

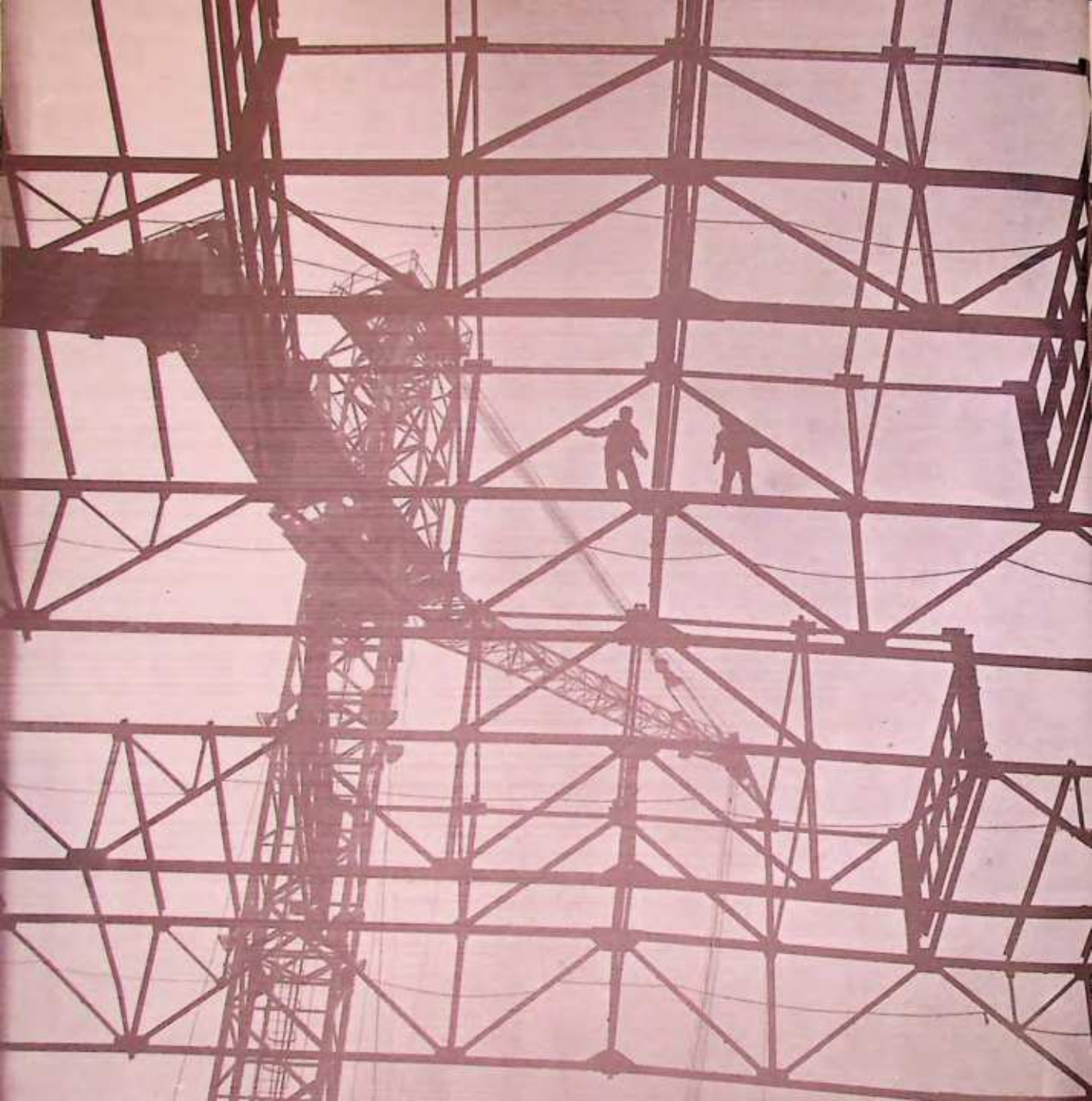
През април 1978 г. в отговор на нуждите на бъдещите дейности са приети първите млади изпълнителски кадри от Техникума по механотехника "Юрий Гагарин", Техникума по електротехника, Техникума по корабостроене и други учебни заведения. С това се слага традиция да постъпват всяка година млади хора в перспективното и разнообразно производство на заводите.

Колективът на научно-техническото дружество при Генералната дирекция е предложил разработка на временни решения по електрозахранването, отоплението, вентилацията, водоснабдяването и други.

Колектив с ръководител Димитър Узунов, членове на научно-техническото дружество от дирекция "Капитално строителство" разработват документация за три редуктора, като рационализаторските им предложения са с общ ефект над половин милион лева.

По повод първомайския празник се провежда тържествено събрание, на което със заповед на главния директор са наградени първите ударници и отличници на ЗТМ. Със звание "Ударник" — Мирослав Георгиев, Богдан Стоянов, Любомир Трайков и Симеон Николов от Главната дирекция, от ИТМ — Вихрен Досев, Васил Василев, Юлиян Василев, Младен Цанев, Лъчезар Горанов, Румен Господинов и Ангел Ангелов, а със звание "Отличник" — Златка Кръстева от Генералната дирекция и Стефка Неделчева от ИТМ.

На 4 май заводът е посетен от скъп гост — другарят Николай Никитович Слюнков — заместник-председател на Държавния комитет по планиране на СССР. Придружаван от министъра на машиностроенето Тончо Чакъров и от партийни ръководители на окръга, той разглежда с интерес строителните площадки. Провеждат се конструктивни разговори.

Трудностите, които спъват строителството, предизвикват застрашително изоставане на всички подобекти. Главните изпълнители и подизпълнители не подsigуряват достатъчно кадри и техника. Методът на КАМАЗ се оказва твърде труден при липсата на добра организация на труда и оперативно мислене и действие.

На 6 септември 1978 г. излиза брой първи на вестник "Дружба" с главен редактор Христо Родопски. С решение на Секретариата на ЦК на БКП вестникът ще излиза редовно от 1 януари 1979 г. по четири пъти месечно.

На 18 септември 1978 г. при строителите и монтажниците на посещение пристига членът на Политбюро на ЦК на БКП и председател на Министерския съвет на НРБ Станко Тодоров. Придружаван от министъра на машиностроенето Тончо Чакъров, министъра на строителството и строителните материали Иван Сакарев, председателя на КТИМ Йордан Тенев, първия секретар на ОК на БКП Петър Петров, председателя на ИК на ОНС Кирил Сочев и др., той разисква строителната програма и проблемите при изпълнението ѝ, като посочва верните насоки за решаването им. На последвалите съвещания са набелязани мерки за преодоляване на изоставането.

От 17 до 23 октомври група специалисти са на посещение в НИИ ГИПРСТРОЙДОРМАШ, където се разглежда проектът на новостроящия се завод в Русе и се определят възможностите за производство в него. Началото на двустранните отношения между специалисти по въпросите на проектирането и внедряването е поставено.

По повод първата копка се отчита, че е изпълнен годишният план, благодарение на върховните усилия на всички строители и монтажници. Изпълнени са задачите по сградите на механо-монтажния корпус, по кейовата стена и други важни подобекти. С това обещанието пред ЦК на БКП е изпълнено.

На събранието по повод отчитане на годишните резултати се награждават колективите с най-високи постижения: СУ "Трансстрой", с технически ръководител инж. Христо Христов, СМК — Русе, с технически ръководител инж. Атанас Каменов и Васил Георгиев, на СУ "Исстрой" — Велико Търново, с технически ръководител Борис Радев. Представителите на строителните организации обещават до края на годината да преизпълнят плана за строително-монтажните работи с 1,3 милиона лева. Дадената дума от строителите е удържана.

В края на годината се отчита, че планът за капиталните вложения е изпълнен 140,4%, за строително-монтажните работи — 154,6%, за доставката на машини — 151%. По-образно тези цифри могат да се изразят: РИЦ е покрит и затворен, като до края на март 1979 г. ще бъде предаден за монтаж, голяма част от механо-монтажния корпус е покрит, завършена е част от външния път, подготвени са основите на ел. подстанцията, на спомагателен корпус 2 и други.

В отговор на Обръщението на ЦК на БКП към комунистите и всички трудещи се в НРБ за всенародна борба за изпълнение на плана за обществено-икономическото развитие на страната е подготвен възторжен отговор-обещание от проектантите, строители и инвеститори. В него те се задължават да превърнат 1979 и 1980 г. в години на ударен труд за изпълнение на плана по всички показатели.

*

*

*

Една година, изпълнена с много труд и мисъл, с дни, в които нещо не върви, и с дни, в които заводът и хората водят битка с времето, което е винаги пред тях с няколко крачки. Ясно се виждат вече очертанията на бъдещите производствени корпуси. Варно и сигурно действуват ръцете, очите са привикнали към общата гледка и с лекота се ориентират в голямото строително поле. Заводът за тежко машиностроене е вече в семейството на големите машиностроителни предприятия в България.

"Усилията да се съсредоточат . . . към бързото развитие на тежкото инвестиционно машиностроене . . . Специални мерки да се вземат за ликвидиране слабостите в кооперираните доставки и в производството на резервни части." (Из Обръщението на ЦК на БКП)

Строителите, монтажниците, проектантите и инвеститорите, участващи в изграждането на националния обект, се задължават през последните две години от седмата петилетка да насочат усилията си към по-нататъшно повишаване ефективността на капиталните вложения, към внедряване на нови технологии, към най-пълноценно използване на строителните материали, на строителна механизация и ресурси, за да изпълнят годишните си планове до 10 декември.

Характерно за строителната и производствената програма за 1979 и 1980 г. е това, че е изградена на основата на инженерен проект, в който са разработени всички въпроси, свързани със строително-монтажната дейност, с доставката на оборудване и с производствената дейност на завода. През 1979 г. капиталните вложения са около три пъти повече от 1978, а за 1980 — 15,5% повече от 1979 г. Средствата за доставка на машини през 1980 г. са два пъти повече от тези през 1979 г. Обемът на мощностите, които трябва да се въведат в експлоатация, е четири пъти по-голям от този през 1979 година.

Обещанието на колективите обхваща: завършване на ремонтно-инструменталния цех до 30 април, предаването му в експлоатация до 30 юни. До края на 1979 г. да се покрие механо-монтажният корпус, а до края на 1980 г. да се предаде за монтаж, като се работи на две смени. До края на 1979 г. строителите се задължават да предадат за експлоатация столова с кухня, до 30 септември — базата за оборудване. Напрегнати са най-градивните сили на колектива за реализиране на всички идеи и предложения, които да направят националния обект образец по отношение на пусковите срокове.

През януари, в съответствие с договореностите на министрите Чакъров и Новоселов, български специалисти посещават завод "Волгоцеммаш" в град Толиати за установяване на делови контакти и за оказване на техническа помощ в организацията, подготовката и усвояването на производството. В паметна бележка са конкретизирани пунктовете на бъдеща програма.

Завършват и двегодишните преговори между Полската народна република и българските специалисти за проектиране на стоманолерния цех. На срещата в София от 27 февруари до 7 март колективът на "Продлев" — Варшава, представя проекта пред експертен съвет и се сключва договор за доставка на машини и технологично оборудване.

През първите месеци на годината строително-монтажните работи се извършват с намалени темпове. Ниските атмосферни температури, високото ниво на река Дунав, лошата организация на някои строителни площадки довеждат до нарушаване на сроковете.

На 8 март на посещение в обекта е членът на Политбюро на ЦК на БКП и председател на Министерския съвет на НРБ д-р. Станко Тодоров. Придружен от министри и първи партийни и държавни ръководители на града и на този край, той прави анализ на състоянието по изпълнението на плана, дава ценни указания и препоръки за ускоряване на строително-монтажните работи.

Навременното предаване на първия цех от националния обект се превръща във въпрос на работническа чест. Монтажнистите от бригадата на Тодор Драганов — СМУ — Русе, съкращават с часове последните операции по машините. Групи от бъдещи производственици под общото ръководство на инж. Емил Руморозов подпомагат пускане на цеха. Сами оборудват работните си места съгласно техническите изисквания. На 20 май приключва монтажът на машините. В пускане участвуват и отдел "Обособено производство" с началник инж. Илия Андреев. Младият колектив на ремонтно-инструменталния цех е формиран през месец април. Групата на Евгени Петров е направила метална платформа за временна площадка при полеви условия. Стругарят Георги Друмев пръв завърта своя струг на временната стойка в цеха. В навечерието на Първи май влиза и последната машина в цеха. Групата на Борислав Петков монтира първата машина, пусната в действие. Разчита се, че цехът ще започне работа от първия ден при нормални производствени условия. БРВ с ръководител инж. Стефан Севов е подготвила конкретна производствена програма за всяко работно място. На временната площадка вече е изработено нестандартно оборудване, което за м. май е на стойност 60 хиляди лева.

На 2 юни — деня на пускане на производството, първи застават група стругари, ръководени от опитния Иван Иронов. На неговия универсален струг С-13 е поставен първият колян вал. Началници на цеха са инж. Петко Георгиев и инж. Йордан Цветанков. Пред младия колектив стоят отговорни задачи — изработване на нестандартно оборудване за строителството на ММК и стоманолейния цех, а така също и инструментална екипировка за металоурежещи машини в ММК, моделна и касова екипировка за стоманолейния цех. Трябва да се приеме, че на 1 юни започва изобилно производствената дейност на Завода за тежко машиностроене. Някои смятат, че този ден слага началото и на тежкото машиностроене в България. Часове след пускане машиностроителите посрещат члена на Политбюро на ЦК на БКП и председател на МС на НРБ д-р. Станко Тодоров, придружен от министри на машиностроенето и строителството. С тях са и отговорни работници и ръководители на окръга и града. Запознавайки се с новото производство и с предстоящите задачи, той поздравява колектива с новия успех и дава указания за предсрочно изграждане и въвеждане в експлоатация на нови мощности.

На 12 юни се създава цехова профорганизация, която избира свой профкомитет с председател Стоян Раевски. На 14 юни се учредява ново комсомолско дружество със секретар на дружествения комитет Петър Пенчев.

На 15 юни се учредява организация за военнотехническа подготовка на населението с подразделения Морски клуб и Стрелкови клуб, съответно с председатели инж. Рачо Радославов и инж. Руси Русев.

Изграждането на кейовата стена и на външните жп линии става също в съкратени срокове, защото имат важна роля в транспортирането на машини и съоръжения и в извозване на продукцията. Проектът за кейовата стена предвижда нов начин за изграждане, който за първи път се прилага на река Дунав. Стената навлиза около 50 метра в реката, изградена е на мощни основи от 30 метра ширина и дълбочина под нивото на водата от 13 до 18 метра. Вместо с дялан камък и суха каменна зидария отвътре, кейовата стена е изпълнена от монтирани бетонни блокове, тежки от 9 до 18 тона, за да се спестят труд и време.

В началото на второто полугодие на 1979 г. се открива професионален учебен център, на който се възлага задачата да подготви 500 нови производственици и да създаде условия за повишаване на квалификацията на 90 души. Това е началото на създаване на собствени кадри в завода.

През годината важна предпускова задача за строителите е и предзаводската площадка. Поверена на строителите от СМК — Русе, тя обхваща по проект административна сграда, Институт за тежко машиностроене, медицински пункт, обществено-политически блок, професионален учебен център, заводска лаборатория. За първи път в Русе се използва строителство чрез широкоплочен кофраж.

С Разпореждане № 39 на Бюрото на МС от 29 юни 1979 г. се дават указания за ускоряване на строежа на завода, за организиран набор от работници-специалисти за БРЗ. Във връзка с него са приети тържествено млади специалисти от ВИМЕСС, разпределени на работа в националния обект.

Решаващ дял за реализиране на производствената програма има и колективът на Базата за развитие и внедряване. Млад, но с големи възможности, той през 1979 г. адаптира документацията от СССР за съоръжения, които да се произвеждат в завода. Освен това се пристъпва към собствени разработки. Изпълнението на поставените задачи изисква по-ясна специализация, в резултат на което се оформят три главни конструкторски направления. Изясняват се главните насоки, в които ще се работи: разработка на уникални водни помпи, създаване на конструктивна докумен-

тация за роторен багер ЕР-100. Младите специалисти създават технологична експировка за пристигналите металорежещи машини, разработват технология за лярското и пресово-ковашкото производство.

Според разработената специална програма ниското тяло на ММК трябва да бъде завършено до края на 1980 г., а високото (7-ми и 8-ми блок) през първото тримесечие на 1981 г. Трудностите са свързани с доставките на стоманобетонени елементи, метални конструкции, чието получаване е затруднено от заводите производители.

На състоялото се заседание на Съвета на профпредседателите се решава да се създаде клуб на челника, който да популяризира опита на първенците в труда и във внедряване на техническите новости.

През септември се основава секция по стрелба с лък от два отбора. Секцията е първа и единствена в окръга.

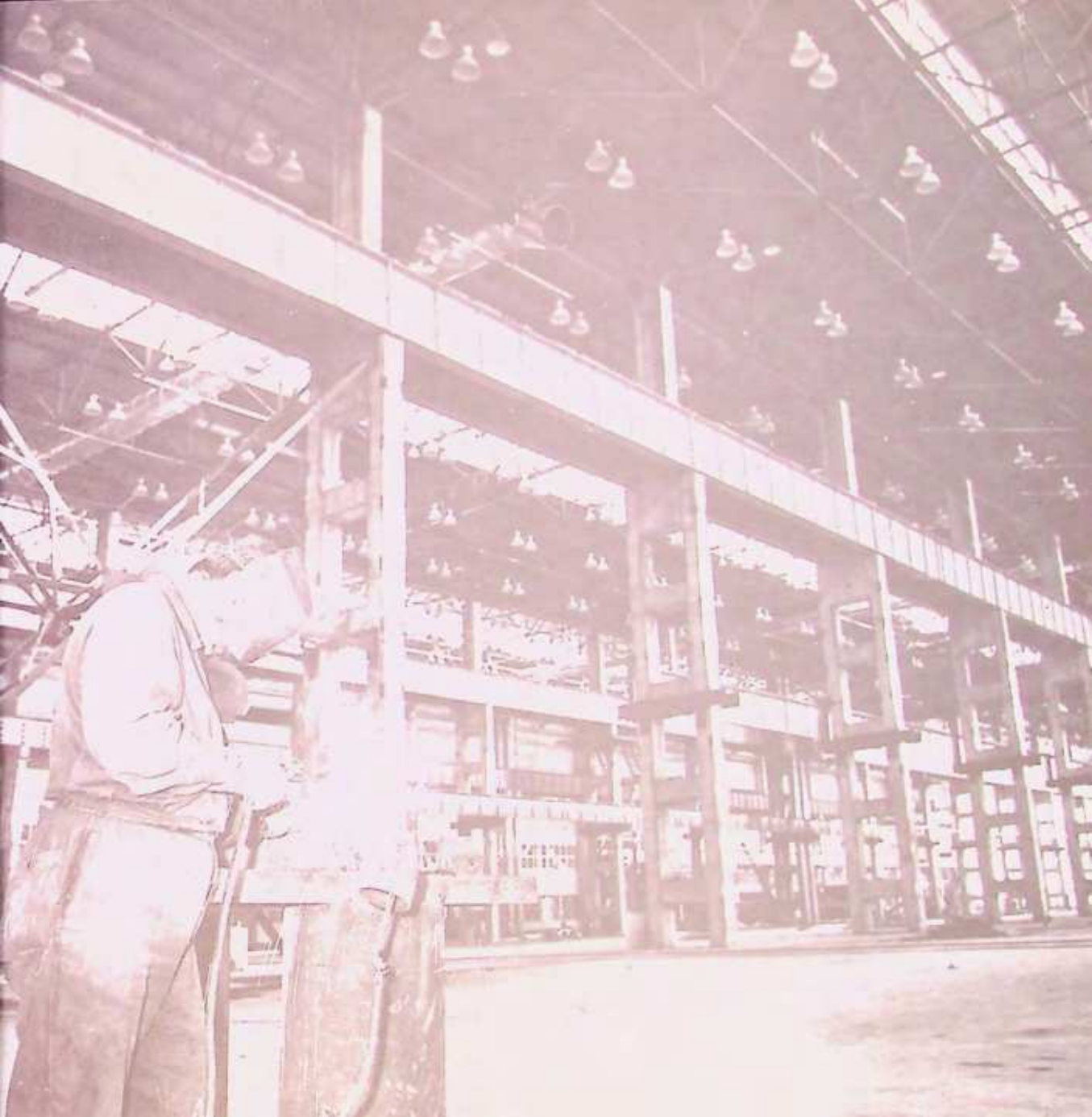
На 24 октомври се провежда годишно отчетно-изборно събрание на партийната организация, на което се разглежда състоянието на строително-монтажните работи, подбора на кадрите и социално-битовото обслужване на колективите.

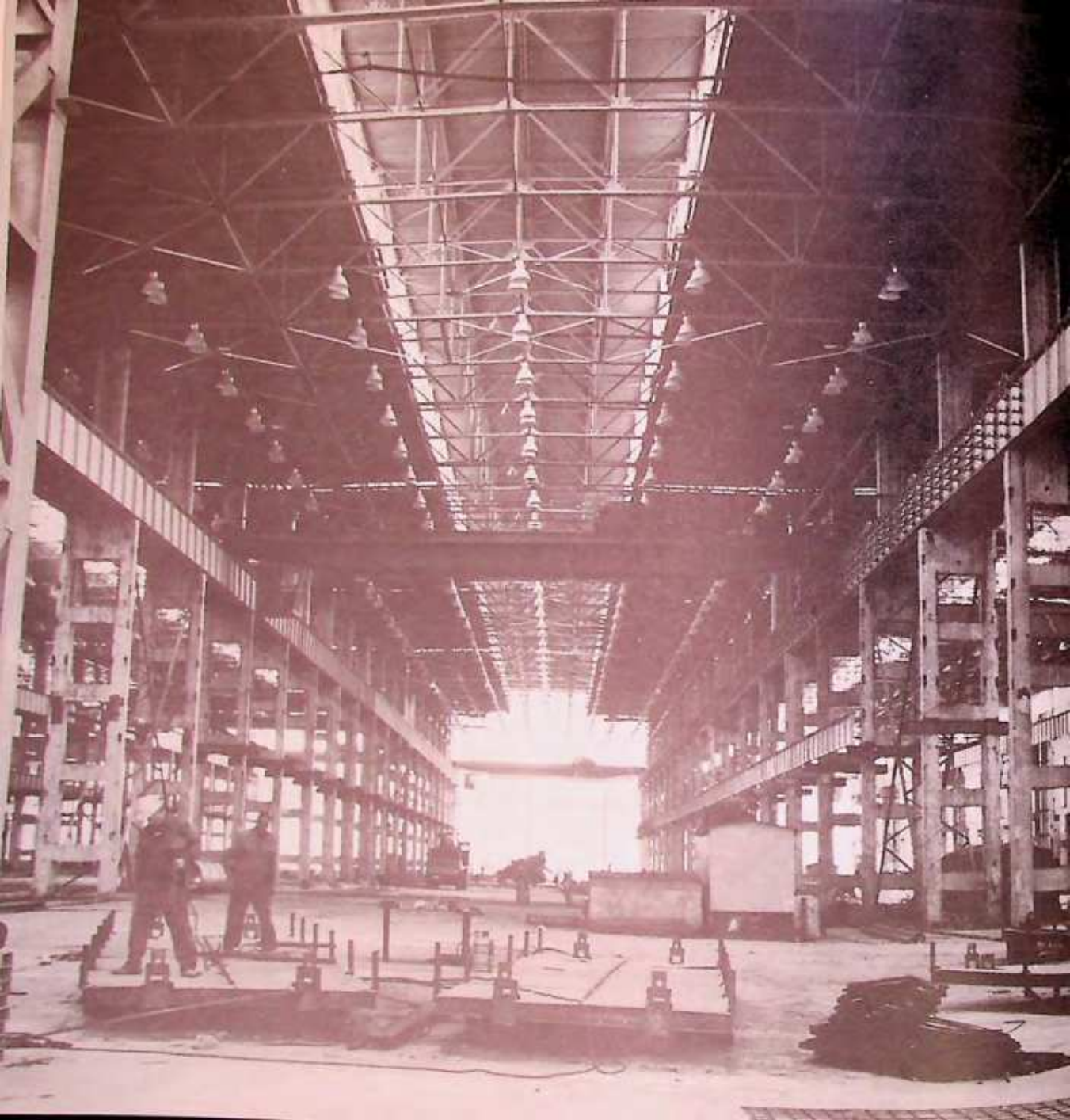
На 10 декември — деня на "първата копка" — се провежда среща на ръководителите на строителните и монтажните бригади с ръководители на комбината и окръга. От отчета се разбира, че на строителните площадки има място за героизъм в мирно време. МСК — Казичене, с ръководител Иван Маринов, са изпълнили годишната задача за девет месеца, като са монтирали 8 хиляди кубически метра виброелементи и 3500 тона метални конструкции. Строителите от СУ "Трансстрой" са изпълнили годишната си задача за 11 месеца, благодарение на упорития труд на строителната група с ръководител Марин Дацов. Младият колектив на ремонтно-инструменталния цех е произвел продукция за 1 млн. и 20 хил. лева.

От 1 януари 1979 г. със Заповед № 1469 на Министерството на машиностроенето се образува към Комитета за тежко инвестиционно машиностроене — София, Комбинат за тежко машиностроене — Русе. Генерален директор на комбината е Марин Манолов, който е и директор на Генералната дирекция за изграждане на Завода за тежко машиностроене към комбината. В структурата на комбината, освен него, като поделение се включва и Базата за развитие и внедряване с директор Стефан Севов, който е и заместник главен директор по ТВ. В същата заповед се включва и ЕИЦ като ново звено в КТМ с директор Кръстю Кръстев. Заместник главен директор на комбината по КС е Димитър Драганов, главен инженер по проектиране е Кирил Фанков, заместник главен директор на Генералната дирекция по чуждо проектиране и доставки на вносно оборудване е Вълчо Ланджев, а заместник главен директор по ПВ на КТМ и на Генералната дирекция по подготовката на кадри е Нено Савов.

* * *

1980 година — последната година от седмата петилетка, година — върхова за изграждането на основните промишлени мощности на комбината в Русе. Тя поставя на изпитание производствения опит и умение на всички специалисти в строителството, в доставката на оборудване, в осигуряване на проектносметна документация, в производството.

Капиталните вложения през годината достигат 180% спрямо 1979 г., като 30% от тях са за строително-монтажни работи, а останалите — за машини и оборудване. Съгласно изработената пускова програма и приетия мрежов график до края на месец август трябва да бъдат въведени в експлоатация пречиствателната станция, спомагателен корпус 2, битовите сгради към механо-монтажния корпус. До края на септември се планира да бъдат предадени външно електрозахранване и термичен цех. През четвъртото тримесечие трябва да приключат в строително отношение под-обектите: компресорна станция, опитен цех, кейова стена, външна жп линия, външен път и външен топлопровод. В частична експлоатация ще бъдат въведени блок за водоснабдяване и канализация, вътрешнозаводски пътища, паропровод и най-вече — механо-монтажният корпус.

По обем пет пъти ще се увеличи машиностроителната програма на завода спрямо 1979 г. Предвижда се да се изработят съоръжения за стоманолепярния, механо-монтажния и термичния цех; универсална и специализирана инструментална екипировка; прототипи и образци на машини от метал.

Големи и отговорни са задачите, които стоят пред БРВ с ръководител заместник главния директор на комбината инж. Стефан Сегов. Първата получена и обработена съветска документация е за трошачки и трошачно-сортировъчни линии за добив и обработка на скални материали. През 1980 г. се предвиждат разработки на крепежни секции от механизирани добивен комплекс СК-1. Конструктивните и технологичните отдели разработват документация за вибрационни сита — три типоразмера и валцови сита — два типоразмера, извършват обработка на документация за пещи и др. Технологиите търсят нови решения, осигуряващи високо качество на произведената продукция.

По покана на първия секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на НРБ д-р. Тодор Живков на 13 февруари 1980 г. в Русе пристига генералният секретар на РКП и президент на СРР Николае Чаушеску, придружен от Елена Чаушеску. На срещата след разглеждането на комбината, д-р. Тодор Живков поставя някои нови задачи в унисон със

световните изисквания на научно-техническия прогрес: да се направят проучвания с цел увеличаване капацитета до 100—120 хиляди тона годишно за стоманолеярния цех, да се повиши теглото на една отливка до 100 тона, да намери приложение електронизацията в управлението на процесите и операциите в цеха. В заключение на препоръките си той пожелава комбинатът да стане един от най-красивите и най-модерните в Европа.

На последвалите съвещания за изпълнение на производствената програма е извършена актуализация на много от нейните пунктове.

Усилията на колективите се насочват към повишаване равнището на организацията на труда, към разкриване на неизползвани резерви в изпълнение на производствените планове, към внедряване на челния опит и по-тясно свързване на науката с практиката.

От началото на годината се формира новият колектив на бъдещия леярнен цех. Макар и в кратък срок, работниците са обучени за новата производствена програма. Предвижда се моделчиците към цеха да започнат подготовка на цялата моделна екипировка за комбината, с което ще бъде ликвидирана зависимостта му от други предприятия. Стоманолеярният корпус се издига върху 9 хиляди пилота, набити до 12 метра в дълбочина на площ от 3 хиляди квадратни метра, и се състои от девет блока, които се покриват през годината. На 27 септември се провежда учредително събрание на профорганизацията в цеха, която вече е набрала 85 души (първите работници са назначени през 1979 г.). От януари 1979 г. началник на цеха е Иван Цанев, майстор на моделчиците е Иван Йосифов, а майстор на леярите е Пенчо Христов. През месец септември официално се открива моделното отделение.

Универсалното предназначение на термичния цех прави особено важно спазването на пусковия му срок. Заложеното му оборудване гарантира термообработка на детайли с тегло над 2 хиляди тона.

В обособеното ремонтно-инструментално производство след известно изоставане в началото на годината се влиза в ритмично изпълнение и преизпълнение на производствените графици. Задачата е изработване на оборудване за стоманолеярния корпус. С успех се внедрява бригадната стопанска сметка. В него се учредява и първият младежки трудов колектив "Митко Палаузов" с бригадир Иван Минев. В ОРИП се формира отделна група, която произвежда два прототипа на секция крепежна СК-1 за СССР. Второто изделие от номенклатурата на комбината е вибрационно сито за инертни материали. До края на годината се произвеждат четири прототипа крепежни секции СК-ВКМ-4, линейна секция за минната промишленост и втори типоразмер вибрационно сито.

Започва монтажът на оборудването в ММК. Строят се две битови сгради към корпуса. През месец юли се предава компресорната станция

преди пусковия срок, с важното предназначение да подава сгъстен въздух за комбината.

В началото на юли комбинатският комитет на ДКМС приема система за младежко социалистическо съревнование. Тя включва отчет на комплексните програми на базата на младежките трудови колективи и личните творчески планове, чрез които ще се формира младежкия дял. По инициатива на Клуба за техническо и научно творчество на младежта се провежда за първи път състезание по три основни професии — шлосер, стругар и фрезист. Тази форма става традиционно поле за популяризиране и прилагане опыта на най-добрите.

Вдъхновени от решението на Политбюро на ЦК на БКП за масово социалистическо съревнование в чест на XII конгрес на БКП, машиностроителите от комбината поемат обещание за изпълнение и преизпълнение на плановата си годишна програма. Дните на трудовите колективи се изпълват с достойни съзидателни дела. В Рапорт-обещанието се отчитат изпълнени петилетни планове на строителните колективи, като са предадени 7 обекта за експлоатация в срок, а четири от тях — предсрочно. В поетите обещания в чест на конгреса се посочва 10 декември като срок за изпълнение на допълнителните задачи. Колективите на бригадата "Уникални машини" от инструменталния цех и БРВ са първите, които се включват в предконгресното съревнование с конкретни обещания. На 15 октомври строителите от 16-те строителни организации изпълняват петилетния си план, като на 10 декември рапортуват, че планът за строително-монтажните работи е изпълнен 106%. Ремонтно-инструменталният цех дава над 12 милиона лева продукция, което е 100,65% изпълнение на плана.

В началото на месец ноември се провежда научно-практическа конференция на тема: "Дейността на партийния комитет и първичните партийни организации за преустройството на идеологическата работа в КТМ". На нея се споделят знания и опит в идеологическата работа за усъвършенстване на организацията и ръководството и повишаване ефективността пред XII конгрес на партията. В края на декември се провежда годишно отчетно-изборно събрание на комбинатската партийна организация. В отчетния доклад се казва, че е създадена обстановка за мобилизиране силите на машиностроителите при изпълнение на конкретните и специфични задачи — пълноценно усвояване на производствените мощности, ускорено изграждане на пусковите подобекти и предсрочно въвеждане в експлоатация на нов производствен капацитет. В резултат на благородното социалистическо съревнование в чест на XII партийен конгрес младият комбинатски колектив отбелязва все по-силно своето присъствие в икономическия живот на страната. Набелязани са пътища за преодоляване на

трудностите в най-кратки срокове. По разискваните проблеми много комунисти правят конструктивни предложения.

По своята важност и мащабност комбинатът се нарежда през тази година на второ място в нашата страна. Трудовите колективи доказват, че между два конгреса може да се роди, израсне и набере сили един от гигантите на родното ни тежко машиностроене.

*

*

*

Новата 1981 година е върхова за въвеждане в експлоатация на производствените мощности. Предстои мащабна машинномонтажна програма. Годината е първата от осмата петилетка, година, в която с трудови дела се посреща XII конгрес на БКП. Колективите на комбината рапортуват, че са изпълнили своята работническа дума. Първото собствено изделие е предадено през месец декември 1980 г. — вибрационно сито от типа СВД 5-1, 6-2. То е конструирано в БРВ — отдел "Съоръжения за преработка на минерали", от група с ръководител инж. Георги Андреев и отговорен конструктор инж. Благовест Чендов. Изделието е изработено в цех "Прототипен" от бригадата на Иван Иванов.

Колективът на Първа комплексна бригада от ММК е сформиран през ноември 1980 г., но той е един от първите, който участва в производството на подконвейерната площадка за естакада на комбинатския автотранспорт. Произвела е нестандартни съоръжения за стоманолеярния корпус. На 16 февруари строители и работници разглеждат проекта за Тезиси на XII партийен конгрес и започват неговото обсъждане, като всеки колектив намира своето бъдещо място в петилетката.

"През осмата петилетка и до 1990 г. тежкото инвестиционно машиностроение да осигури по-пълно задоволяване потребностите на добивната промишленост, енергетиката, металургията, химическата, строителната, хранително-вкусовата и други отрасли с комплексно оборудване, машини и съоръжения, които са дефицитни на нашия пазар и чието производство може да се организира чрез ефективно международно коопериране с други страни".

В тези предконгресни дни се поставя началото на грандиозни задачи и тяхното изпълнение — усвояване изделия за добивната промишленост. В инструменталния цех младежката бригада на Иван Минев произвежда надземна сонда с два автоподавача СКП-211. В чест на конгреса бригадата на Иван Петков от цех "Прототипен" изработва вибрационно дисбалансово сито за пресяване на големи количества скални материали.

На срещата на комсомолците с партийното и стопанското ръководство се конкретизира в програма всеобщият стремеж за изпълнение на дадената предконгресна работническа дума. Вдъхновеният труд на работници и специалисти намира израз в Рапорт-обещание до ЦК на БКП и до др. Тодор Живков за изпълнени планове през първото тримесечие на годината.

Комбинатският партийен комитет се обръща към целия трудов колектив с призив за предсрочно изпълнение на предконгресните обещания.

Превръщането на подземния рудник в съвременно механизирано и автоматизирано предприятие е трудна задача, в решаването на която се включват колективите на комбината. В ремонтния цех и в ММК под ръководството на инж. Илия Андреев и инж. Петко Минчев се изработват опитни образци на сонда добивна СНД-105, сито вибрационно СВД 6/2,5-2 и изделия, влизачи в комплектовката на механизирани добивни комплекси ОКП, използван при технология с комбайнов добив на въглища, крепежна секция СК-1, крепежна секция ВКМ-4, крепежна секция ОМКТМ, линейна секция. С някои от тези изделия КТМ участва в експозицията, посветена на конгреса.

Строителите и монтажниците са постигнали предконгресни постижения и отчитат извършени строително-монтажни работи за 500 хиляди лева над плануваното. Влиза в редовна експлоатация външната жп линия, предзаводската гара, коловозното развитие на временната складова база.

През м. май в комбината е на посещение членът на Политбюро и първи заместник-председател на МС Тодор Божинов. На състоялата се среща той дава препоръки за по-нататъшното ускоряване темповете на строителство, за да може продукцията на комбината да се утвърди като водеща не само в страната, но и на външния пазар.

На 7 юли се провежда партийно събрание, на което инж. Константин Попов, секретар на КПП, изнася доклад: "За работата на КПК, ППО, стопанското, профсъюзното и комсомолското ръководство и целия колектив за издигане нивото на социалистическата дисциплина в КТМ". В него компетентно и задълбочено се прави анализ на внедряването и прилагането на новия икономически подход, проблемите на дисциплината, планирането, оборудването, договорната и финансовата дисциплина.

На 20 юли се провежда среща-разговор "Многогранната и ефективна реализация на младежта", на която комунисти и комсомолци разговарят за успехите, тревогите и потребностите на младите хора в комбината.

Всеки ден, всяка година работниците и специалистите записват по-високи измерения на своя труд: в механо-монтажния корпус започва из-

граждането на спускащи кладенци, които са новост като строителна част за страната. Започва монтирането на най-голямата машина, внесена до този момент — 180-тонна зъбофрезна машина от ГДР. На 18 юли влиза в редовна експлоатация главната ел. подстанция, която ще осигури електрозахранването на всички производствени мощности.

Направление "Енергетично оборудване" към БРВ е разработило собствена документация на изгребваща машина за въглища с голяма производителност, което е свързано с първата основна задача — разработка на машини и съоръжения за комплексно оборудване на гориво-транспортни стопанства на топлоелектрически централи. През осмата петилетка колективът трябва да окомплектова гориво-транспортните стопанства на 8 новостроящи се ТЕЦ. От 1981 г. втора важна задача става подготовката на производство на оборудване за атомни топлофикационни централи. Основната техническа документация се получава от СССР. Наред с проблемите на конструктивните разработки важно място заемат и въпросите, свързани с технологичните разработки. От технологиите за 25 изделия за редовно производство и нестандартни съоръжения през 1981 г. голяма част от тях влизат в производство. Колективът "Механична обработка" се занимава главно с цялостното въвеждане в експлоатация на ММК. Девизът на младите специалисти е "Производството да бъде максимално ефективно и конкурентноспособно". Колективите на конструкторите и технолозите, работници и специалисти насочват усилията си към първото представяне на КТМ в Международния мострен панаир в Пловдив:

Надземна сонда — СНД-105, предназначена за механизирани пробивни работи в скални средно- и едроблокови напукани масиви с наклони до 10 градуса.

Комплексна пневматична сонда — СКП-211, предназначена за механизирани пробивни работи в скален масив при подземни условия на работа.

Механизиран добивен комплекс ДКМ-1 и ДКМ-2, който служи за закрепване на предзабойното пространство и предпазване на техниката и обслужващия персонал при механизирани добиви на въглища.

Вибрационно дисбалансово сито — СВД-5/1-2, което служи за сухо и мокро пресяване на кариерни пясък и баластра, чакъл, варовик и за сортиране на рудни изкопаеми.

Марката на комбината за първи път се появява на международното изложение.

И все пак една от най-важните задачи не изостава — усилено се разработват детайлите на опитния образец на роторния ескаватор, с който се слага началото на цяла серия роторни ескаватори от клас 0-1, като

най-големият се планува да бъде с производителност 1800 куб. м на час.

Покриването и затварянето на стоманолеярния корпус се очертава като въпрос № 1 между две петилетки, поради прекалено дългите разисквания, неритмични доставки и липса на работници. С леярски плам участваха вече в трудовото напрежение и колективът от формовчици, сърцари, леяри, пещари. При необикновени условия те подготвят модели, въпреки че цеховете още не са готови. От тази година се разделят обособено стоманолеярско производство и обособено ковашко-щамповъчно производство.

Основното ядро на бъдещия термичен цех към обособеното производство се ръководи от инж. Зора Чизмарова. Поставя се началото на едно ново производство, като се работи в термичните участъци на други русенски предприятия. Въпреки липсата на производствени мощности, групата извършва ежемесечни работи за около 10 хил. лева. Всеотдайнният труд на младите хора подготвя началото на бъдещия най-голям в страната термичен цех.

Принос в самоизграждането на Комбината е разработката на универсална екипировка за металоурежещи машини в механо-монтажния корпус. Тя е дело на конструкторска група с ръководител Валери Кичев. От изпълнението на екипировката комбинатът спестява 80 хил. лева.

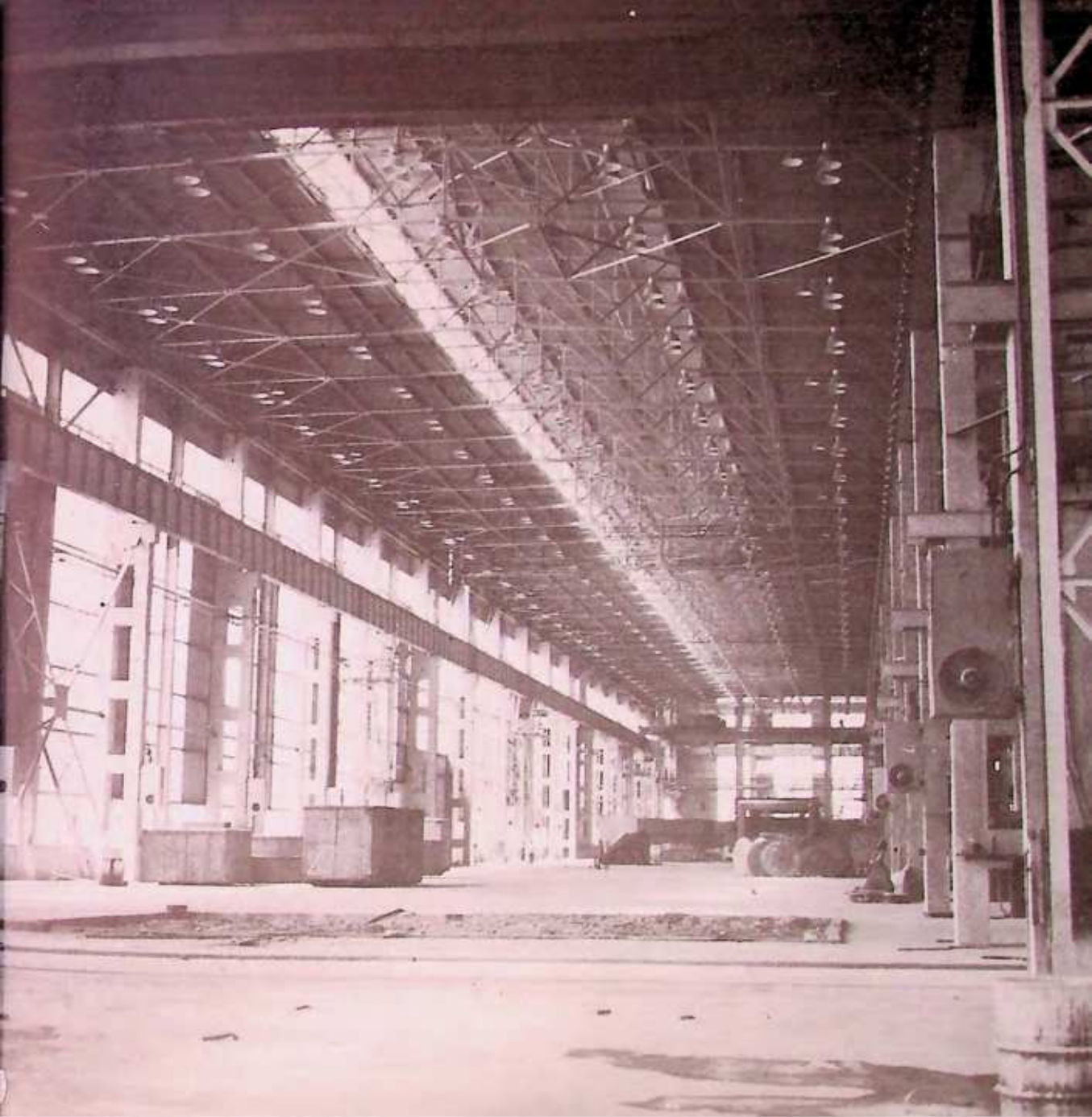
На 21 август се провежда съвещание по проблемите на изграждането и производствената програма на КТМ. В него участвуват ръководители на министерства, на града и окръга, начело с члена на Политбюро на ЦК на БКП и зам. председател на МС др. Тодор Божинов. На него са приети конкретни решения за сроковете и поетапността при преминаване на комбината на самоиздръжка.

С цел решаването на нагледните икономически проблеми и ускореното въвеждане на самоиздръжката се взема решение за обособяване на икономически ресор към Централното комбинатско управление. За заместник главен директор по ИВ е издигнат др. Иван Печев, за заместник главен директор по търговските въпроси — др. Михаил Филев и заместник главен директор по Социалното развитие и трудовите ресурси — инж. Никола Караджов. Положено е началото в дейността на планов отдел, отдел "Труд и работна заплата" и "Себестойност и цени".

На 24 септември комбинатският профкомитет и профсъюзният клуб на културата учредяват Клуб на орденосиците и първенците в труда.

От месец август Завод "Автоматика" — Две могили, преминава към Стопанския комбинат за тежко машиностроене. Заводът решава всички въпроси, свързани с електронизацията и автоматизацията на изделия,

които ще бъдат произведени през петилетката и до края на 1990 г. Предвижда се през следващите пет години 70% от продукцията на завода да бъде предназначена за СКТМ. След генералната реконструкция на целия завод, която ще завърши през 1984 г., ориентацията ще бъде към производство на електронни устройства за автоматизация, датчици за роторни багери, усреднителни комплекси, дистанционно автоматично управление на корабни дизелови двигатели. А колективът на завода се предвижда да нарасне четири пъти.

Изтекла е една трудна, но плодотворна година — богата на обществени и политически събития, които определят облика на производствения ритъм през цялата петилетка.

С Разпореждане № 41 на Бюрото на МС Комбинатът за тежко машиностроене се преименува в Стопански комбинат за тежко машиностроене с генерален директор Румен Попов, с решение в системата влиза и Завод "Автоматика" в гр. Две могили.

От 1 октомври 1981 г. поделенията на СКТМ са следните: ЕИЦ, БРВ, Завод "Автоматика" и Завод за тежко инвестиционно машиностроене. В него влизат: ОП "Инструментално", ОП "Ковашко-пресово", ОП "Стоманолееене", ОП "Инвестиционно машиностроене", ОП "Енергийно стопанство" с главен енергетик Стефан Минев, ОП "Дизели" — механо-монтажно производство и дизелостроене, с директор Илиа Андреев, ОП "Ремонтно оборудване" с ръководител Ганчо Динев, цех за взривна обработка на металите, ПУЦ с началник Парашкев Колев и цех "Ширпотреба" с началник Нено Нарпулов.

На 15 и 16 октомври в ММ е докладван и приет първият петгодишен план за социално-икономическото развитие на комбината.

*

*

*

За 1982 г. капиталните вложения по обем са толкова, колкото през 1981 г., но особеното е това, че по структура те са значително по-сложни, свързани с преодоляването на много технически проблеми. Планът за въвеждане на основните фондове в експлоатация е 50 млн. лева, но е свързан с много подобекти. Главните усилия са насочени към изграждането на стоманолейния корпус и свързани с него подобекти. През 1982 г. се разчита на завършване и експлоатация на топилното отделение, на термичния участък с две големи пещи и съоръжения. Трябва да бъдат завършени блокове 5, 6, 7, 8, 9 и 10 на механо-монтажния корпус. Пред завършване са и блокът за вода и канал, цехът за взривна обработка на металите.

Ръководно начало е поставената задача за интензификация на общественото производство. Важен фактор е внедряването на научно-техническия прогрес. Като новоизграждащ се комбинат в системата на националната икономика СКТМ има пълно основание да бъде носител на новото в системата. За това спомага и Разпореждане № 5 на Бюрото на МС от 1982 г., с което се преобразува от 1 януари Базата за развитие и внедряване в Институт по тежко инвестиционно машиностроене като отделно юридическо лице с ръководител инж. Стефан Севов. Още повече се издигат изискванията към него като важна инженеровнедрителска организация, която извършва пълното конструктивно, технологично и научно обслужване на комбината. И трябва веднага да се каже за една нова разработка на Института — съоръжение за механизизирано товарене на пакети в железопътни вагони. Дело е на младите конструктори от направление "Уникално инвестиционно оборудване" и е създадено за първи път в България. Институтът ще работи в няколко направления: в областта на тежкото машиностроене затваря цикъла изследване, проектиране, внедряване, работа по адаптация, разработка на технологии и внедряване в производството на корабни дизелови двигатели; дейност по автоматизация на производствените процеси и инженерния труд; лицензионни проучвания и широка информационна работа в областта на пазарните международни отношения; нови технологии и технологични процеси най-общо.

Успешна е работата на КТИМ и прототипния цех, цех 210 в производството на роторния ескаватор ЕР-100, след което започва усвояване на комплексно съоръжение за товарене на насипни товари в жп вагони. В цех 230 се произвеждат вибрационни сита с пресевна площ 8 кв. м, трошачна инсталация ШДП 9 x 12 и други нови машини и съоръжения. Успехи имат и Дирекцията "Корабни двигатели", и ИТИМ, и цехове 110 и 120 на ММЗ. Ползотворни са връзките на ИТИМ с редица научно-производствени обединения и институти в страната и чужбина — ВТУ "Ангел Кънчев", "Машпроект", ВМИ — София, ВМИ — Варна и др. Особено са ценени дружеските отношения с ВНИИЦЕММАШ — гр. Толиати, с ВНИСТРОЙДОРМАШ — Москва, с някои полски предприятия.

През м. март на общо събрание колективите на поделения на КТМ приемат първия инженерен проект и насрещен план.

Поеташното въвеждане на мощностите в Механо-монтажния завод завършва в първите дни на юни. След двугодишни строително-монтажни работи четирите халета, където са разположени по-голяма част от машините, влизат в експлоатация. В цех 240 се работи с успех биологичното оборудване за АЕЦ. То е предназначено за износ в СССР, Чехословакия и ГДР. Създаването на три нови технологични линии е напълно според изис-

кванията на инженерния проект. Чрез тях се увеличава два пъти производителността на труда, подобрява се качеството на съоръженията за биологична защита. Новото производство на завода — вибрационно сито СВД 5/16-2, служи за сухо и мокро пресяване на кариерен пясък и др. Това е перспективно производство, като се има предвид нуждата от все по-пълно задоволяване на миннодобивната промишленост у нас с оборудване.

На цех 210 е възложено основно усвояване на възли от производството на роторния багер ЕР-100, основно изделие от номенклатурата на Комбината. Създадената комплексна бригада с началник инж. Ради Радев подпомага работниците от цеха с ръководител Тодор Илиев. Създадена е и група с ръководител инж. Димитър Керчев, която да се занимава с техническите проблеми и оказва помощ в цеха. Технологиът в производствения отдел инж. Георги Минчев е главен диспечер на производството и осъществява връзката между отделните звена, контролира цялата дейност. Пенчо Пенчев е главен отговорник по производството на ескаватора. Съветските специалисти инж. Александър Можаяев, инж. Маркин — отговорен конструктор, и инж. Моисеев — специалист по инструментална екипировка, непрекъснато предават богатия си професионален опит на българските специалисти и работници. Въпреки затрудненията те са решени да завършат новото изделие, което ще издигне престижа на СКТМ.

Първият етап на вътрешните жп линии вече функционира между заводската гара и стоманолепарния корпус. Въпреки че е още средата на годината, строителите от СМК — Русе, работещи по изграждането на СКТМ, още през юли изпълняват годишния си план 113%, а работниците от първа механо-монтажна бригада рапортуват, че са изпълнили годишната си задача 106%.

В термичния цех се извършва цялата термообработка на ключалки за детайлите от биологичната защита на АЕЦ. Работниците са предали 80 лещарски каси в повече за СЛК — Раковски. Продължават термообработката на детайли за ескаватора.

Поставена е отговорна задача — да се изработи оборудване за биологична защита на АЕЦ-Козлодуй с 4 нови позиции в антисейсмично изпълнение — 43 т. Това предизвиква пълна мобилизация на силите. В кратки срокове са преодоляни редица трудности по осигуряване на материали, намерени са нови технически решения.

Обявено е трудово социалистическо съревнование в чест на 100-годишнината от рождението на Георги Димитров, което повдига духа на трудовите колективи.

Усилено се монтират машини в стоманолеярния корпус. Работи се в открития склад за метали. Започва изграждането на пълзящ кофрак за най-високото съоръжение в комбината — силози за пясък — 45 м, който трябва да бъде готов през месец октомври. Работниците от СУ "Заводски строежи" работят на три смени.

Колективът на ММЗ на 21 септември рапортува, че е изпълнил годишната си програма и работниците ще дадат допълнителна продукция за още 200 хил. лева. За първи път у нас е обработено зъбно колело с диаметър 5000 мм за циментовата промишленост в цех 210 на ММЗ. Заводът вече дава 80% от продукцията на комбината. В ремонтните цехове изработват нестандартно оборудване за стоманолеярния корпус. В последните дни на годината се осъществява частичен пуск на 5-и и 6-и блок на ММЗ. До края на годината бригада "Уникални машини" към Ремонтен цех приключва с изпълнен тримесечен план за 1983 година.

Произведен е прототипният образец на първия български роторен ескаватор, което е едно от най-големите постижения на колективите през годината.

На 10 декември рапортите са за изпълнени годишни програми, а също така и за направено и извършено за успешен старт през следващата 1983 година.

*

*

*

Годината на изпитания — 1983-та. Така се очертава тя за всички, работещи в СКТМ — от директора до работника. Стоковата продукция трябва да има ръст 164%, а с 220 хил. лева трябва да бъдат намалени трувовите разходи, да се разшири номенклатурата на комбината:

— производство на роторни ескаватори ЕР-100, телескопични транспортъри за товарене на насипни товари в жп вагони, оборудване на биологична защита на АЕЦ, резервни части за циментовата промишленост, оборудване на въгледобивни комплекси, задвижващи станции, нестандартно оборудване за изграждащите се стоманолеярски цех и пресовоковашко производство и много други. В приетия инженерен проект и насрещен план са залегнали още изисквания — подобряване организацията на труда и производството, срочно въвеждане на мощностите в експлоатация, ускорено внедряване на комплексна механизация и автоматизация на производствените процеси, най-пълно използване на научно-техническия прогрес и челния опит, ефективна организация на изпълнение отговорните държавни задачи, високо качество, като се има предвид, че 67% от производството е за износ.

Трудовите колективи с известен аванс и успешен старт започват изпълнението на производствената програма, утвърдена за годината. От м. януари е въведено лимитиране — точна отчетност на разходите и нуждите в производството.

Още едно събитие, първо по рода си у нас, бележи момент от календара на комбината — на 11 януари се подписва учредителен договор за научно-техническо и производствено дружество по тежко машиностроене. Сдружават се ИТИМ, ММЗ, Завод "Автоматика", "Обособено стоманолеярно производство", "Обособено ковашко-пресово производство", Инструментален завод и научноизследователски сектор на ВТУ "Ангел Кънчев" с неговите подразделения. Целта е съвместна научноизследователска, инженеровнедрителска и стопанска дейност в областта на тежкото машиностроене.

На 8 февруари комсомолската организация провежда своята трета отчетно-изборна конференция. В отчетния доклад на секретаря на КК Димитър Славов са анализирани усилията на комсомолската организация, насочени към решаване на основните задачи в производството. Младежкият дял съставлява голяма част от произведената продукция и работата по въвеждане на производствените мощности в експлоатация. Той е изпълнен 115%. Комсомолците са разработили тринадесет теми с икономически ефект 100 хил. лева.

Успоредно с отговорните задачи за увеличаване на младежкия дял в изпълнение на производствената програма, по инициатива на КК на ДКМС, съвместно с ДФС "Локомотив" — Русе, се поставя началото на организираното спортно движение в комбината. Основава се КФК "Космос" с председател на обществени начала д-р. Иван Печев. На работниците и служителите се предоставя възможността активно да спортуват в изградените 11 спортни секции.

Създават се и първите самодейни колективи: фолклорен танцов състав с ръководител Велико Димитров, фолклорен оркестър "Чанове" с ръководител Иван Чокоев, ВИГ "Ферон" с ръководител Димитър Пашкунов.

Партийното, административното, профсъюзното и комсомолското ръководство на "Обособено стоманолеярно производство" обсъждат през месец март състоянието на строителството и пуска на цеха. Приема се комплексна програма за участие на стоманолеярите в ускореното въвеждане в действие на мощностите през 1983 г. Една идея, която не за първи път има успех.

Важен подобект влиза в експлоатация: Централната комбинатска лаборатория, включваща няколко самостоятелни: химико-аналитична, тех-

нологична, спектрална, металографска и леярна за физико-механични изпитания.

Представената през 1982 г. на Пловдивския панаир дизелова сонда СКД-211 се подготвя за експониране на Мюнхенското международно техническо изложение във вариант с дизелово задвижване. Излизането на технически панаири в Европа е факт, който говори за нарасналото самочувствие на русенските машиностроители.

Започва строежът на фундаментите за 1250-тонна преса за свободно коване в ковашко-пресовия цех. Сложното съоръжение е уникално по рода си у нас и изисква изключителна съгласуваност между проектантите и строители.

Най-новите изисквания за промишлен дизайн намират своите изпълнители в комбината. В цех "Прототипен" се извършват подобрения на колесната сонда СКД-211 съобразно нивото на международното изложение.

Още един успех са записали работниците в рекордите от тази година — в зъбонарезния участък, където има реализирани много рационализации, са произведени 2 зъбни колела с модул 30, предназначени за циментовата промишленост. Приносът става ясен, като се има предвид, че до този момент изделието се внася от ФРГ.

Комбинатският партисен комитет и стопанското ръководство приемат конкретни мероприятия за издигане нивото на качеството в съответствие с програмата за развитие, приета в началото на годината. В нея намират място всяка дирекция, завод, производствено звено.

През август месец в термичен цех влиза в експлоатация уредба за карбонитриране на инструменти и на някои дребногабаритни детайли за основното производство. С това започва и началото на частичен пуск на цеха и въпреки това до края на ноември работниците отчитат 60 хил. лева преизпълнение на плана за годината.

ММЗ като основно поделение и като една от най-големите производствени единици приема комплексна програма за икономии, гарантираща изпълнението на държавната задача с икономически ефект 22 хил. лева, и допълнителни мероприятия с очакван ефект 278 хил. лева.

В поредния Пловдивски панаир СКТМ се представя не с макети, а с изделия, притежаващи високи качества — геологопроучвателни сонди, съоръжения за механизирано товарене и, разбира се — БР-100 м.

С решение от 1 ноември ремонтни цехове 1 и 2 преминават към Механо-монтажния завод с цел подобряване на производствените показатели. Въпреки преместването през април в халетата на ММЗ работниците изпълняват своята програма 103%.

Най-важните обекти, въведени в действие, са: термичен цех, битовки към стоманолепарния корпус, съоръжението "Раней", воден блок с прецизвателна станция, частичен пуск на четири блока в ММЗ, комуникации.

Добър атестат за младите строители на тежко машиностроене е изпълнението на държавната задача, а планът за съвкупната печалба от срещния план е реализиран 123%. В резултат на изпълнение на инженерните мероприятия, подобряване на трудовата и финансовата дисциплина е повишено качеството и са снижени материалните разходи.

Планът за социалното развитие е неразделна част от плана за обществено-икономическото развитие. Завършено е строителството на блок 23 в ЖК "Дружба" — III, блок 103 в ЖК "Чародейка" с 26 апартамента. Организираното столово хранене е обхванало 65% от работниците и специалистите. Разкрити са търговски обекти за улеснение на машиностроителите.

През 1983 г. излизат няколко документа, които се отнасят до развитието и реструктурирането на комбината. Със заповед на Министерството на машиностроенето и електрониката се обособява като структурно звено Дирекция по използване на мощностите и енергийното стопанство. От 1 октомври със специална заповед на същото министерство в състава на СКТМ преминава филиалът на ИПП "Машпроект" в Русе с директор Радко Радков.

От 1 септември Заводът за трактори — Русе, преминава към СКТМ под наименованието Машиностроителен завод, с директор Любен Калинов.

Със заповед на същото министерство производствено-стопанските единици в състава на МЗ "Червен" на територията на Русе преминават към състава на СКТМ като Завод за инвестиционно машиностроене, с директор инж. Йордан Цветанков.

Със заповед на министерството от 1 април се образува и инженерингово предприятие с предмет на дейност: проучване, офериране, проектиране, доставка, монтаж и шефмонтаж, пуск и наладка, сервиз и техническа помощ, следгаранционно поддържане на комплексни обекти и оборудване за металургичната, циментовата и миннообогатителната промишленост, за енергетиката, за открития и подземен добив на полезни изкопаеми — със статут на производствено-стопанска единица. През следващата година се допълва предметът на дейност с пласментно-снабдителска дейност на единични машини и съоръжения за страната. Първи стопански ръководител е Михаил Филев.

Обособеното инструментално производство прераства в Инструментален завод.

Съвместно с Висшия финансово-стопански институт "Димитър А. Ценов" — гр. Свищов, са разработени първите вътрешни нормативни документи за организация и ръководство на икономическите дейности в Стопанския комбинат.

*

*

*

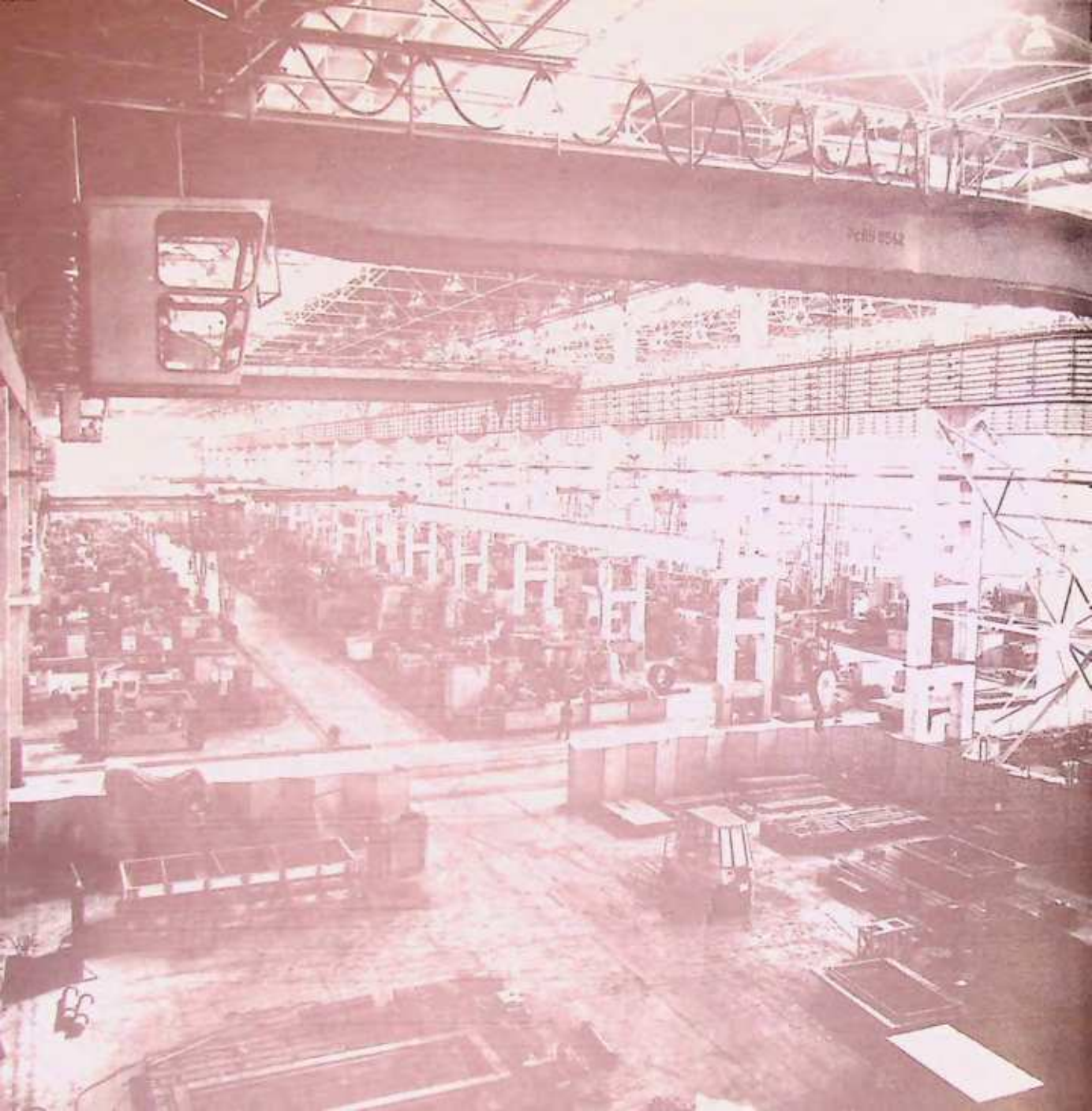
През 1984 г. набира скорост в своето производствено израстване и Заводът за инвестиционно машиностроене — внедряват се български изобретения: хидравличният и пневматичният бутбой, хидравличният чук, ще се изработват за миннодобивния комплекс крепежопоставачи, машини за бързо зидане — към комплекса за ускорен ремонт на циментови пещи, комплексни съоръжения за обработка на пакетирани товари във вагони и автомобили, резервни части за тях.

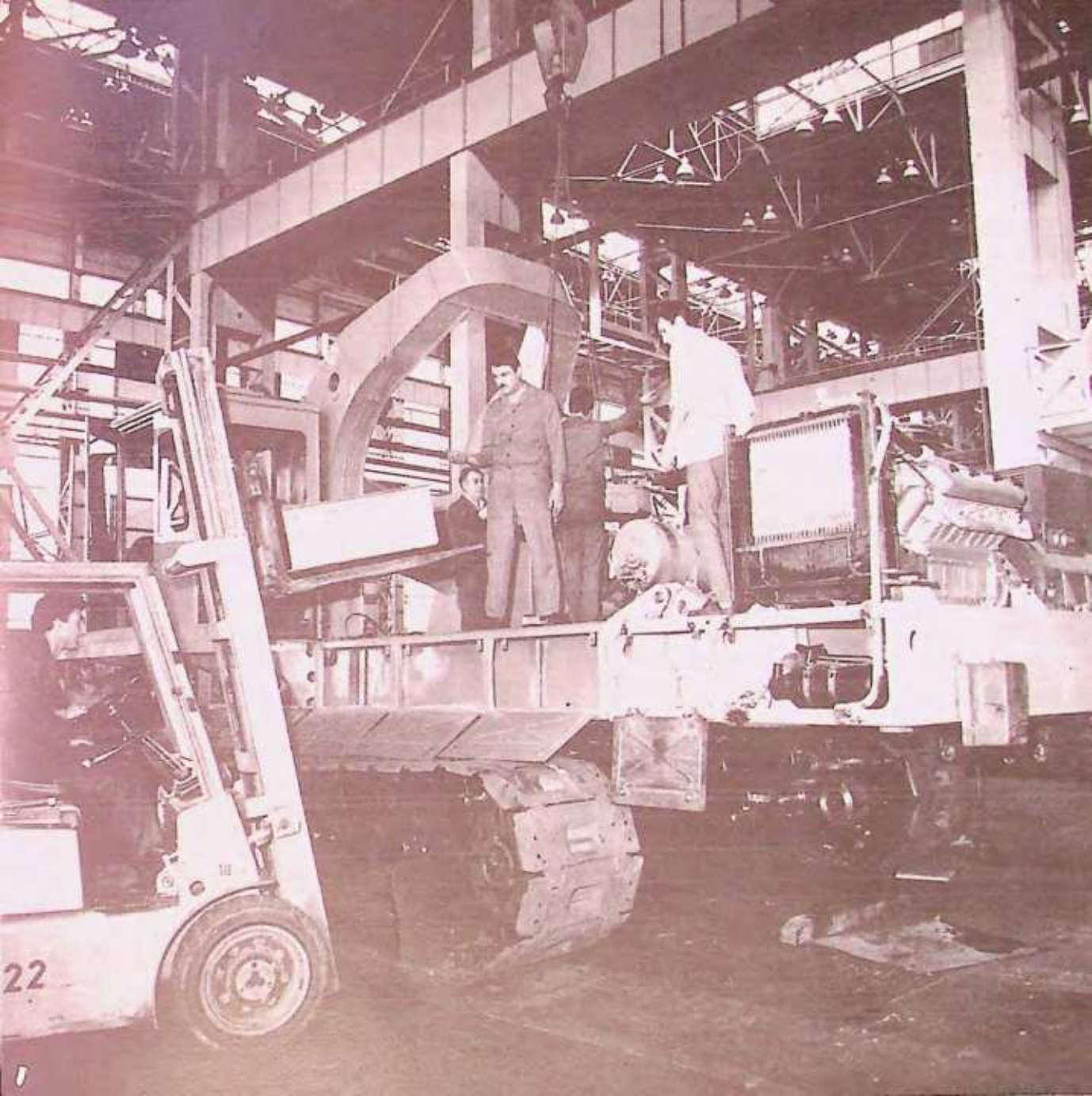
През годината инженерните проекти включват общо 311 мероприятия, като най-много са задачите, свързани с икономите на материали и труд, за повишаване на качеството. Ще бъдат усвоени голям брой нови изделия, които съставляват 50% от общата номенклатура на комбината. Предвижда се да бъдат въведени в действие всички мощности и голяма част от тях да бъдат с ЦПУ. Предвижда се въвеждане и действие на комплексна система за управление на качеството. Съгласно принципите, утвърдени от Националната партийна конференция и Дългосрочната програма на БКП, утвърдената от Стопанския съвет програма за подобряване на качеството има значение на основен документ за дейността на комбината. Основно място е отделено на значението на икономическия подход и на акцентите по внедряването на научно-техническия прогрес и повишаване квалификацията на кадрите. Програмата посочва пътя за издигане марката на комбината на вътрешния и на международния пазар.

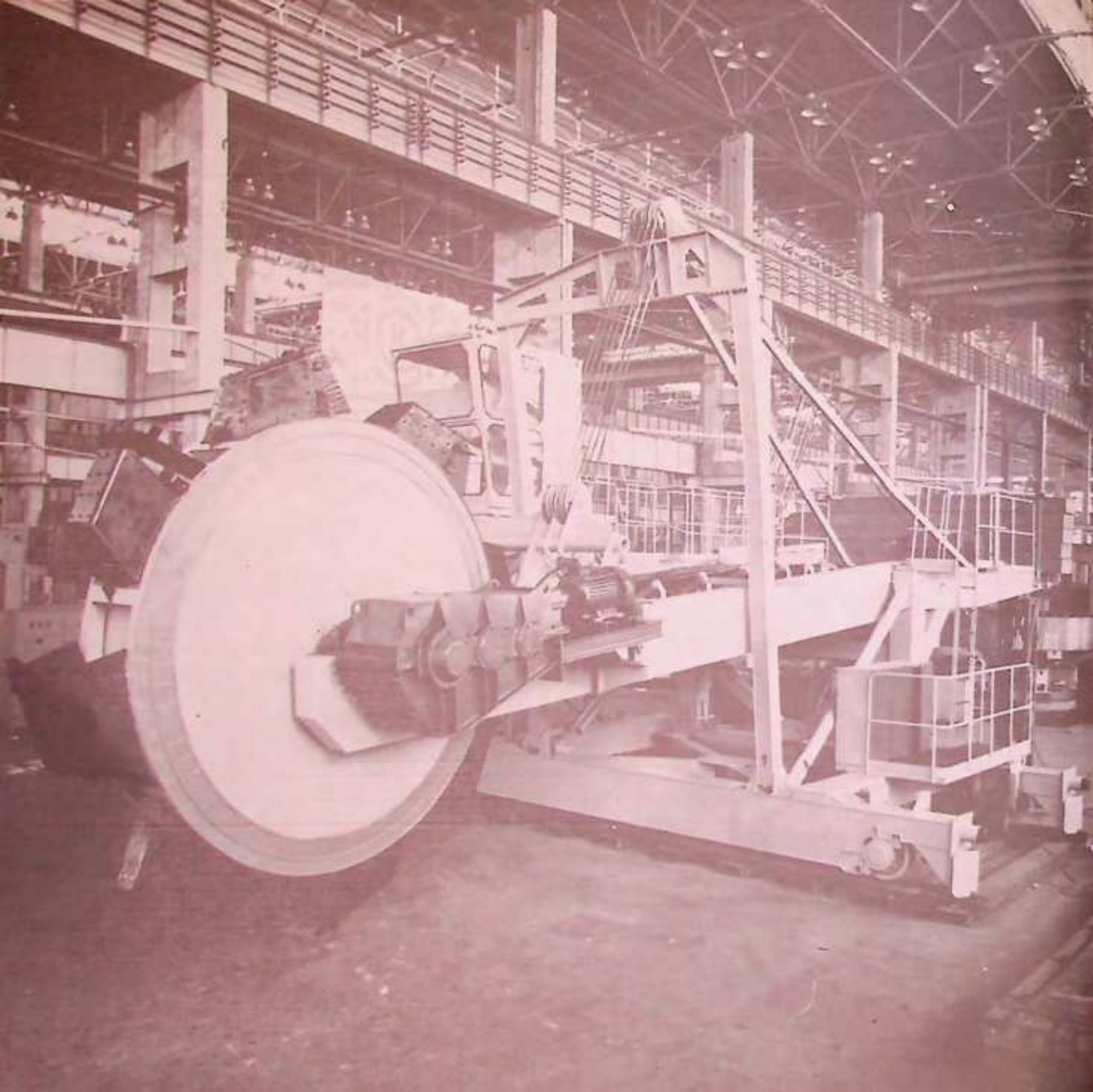
От 6 до 9 февруари, в рамките на традиционно доброто сътрудничество, в СКГМ гостува делегация на производственото обединение "Волгоцеммаш" — град Толиати, ръководено от генералния директор Фоват Зайнетдинов. В подписания Устав на междукombинатския координационен съвет са посочени и уточнени въпросите на прякото производствено сътрудничество. В комбинатския партийен комитет Ф. Зайнетдинов и К. Попов набелязват основните направления за сътрудничество в областта на обществено-политическата и социалната дейност.

За осигуряване на нормален производствен процес на всички подразделения на СКТМ и за усвояване на нови изделия главният специалист по инструментална подготовка на производството, инж. Здравко Цанев, предлага комплексна програма за внедряване на модулна система от нормализирани универсално-сборъчни приспособления. По предложението е основана база за универсални сглобяеми приспособления към завода.

През юни започват изпитанията на опитните образци на първото електронизирано и автоматизирано изделие на комбината, чрез което ще се автоматизира процесът "копаене", извършван от роторния ескаватор ЕР-100. Изобретението е дело на колектив с ръководител инж. Милчо Цонев от ИТИМ. Това е само началото на богатата програма за рационализаторска и изобретателска дейност през годината, която се очаква да донесе 566 500 лева икономии.

Започва една полезна практика, инициатор на която е групата "Термична обработка на металите" към ИТИМ. Пряката връзка на науката с практиката — това е съдържанието на срещите между отговорен технолог на изделие от ИТИМ, технологи от цехове и майстори-бригадири, които предварително обсъждат конструкторската и технологична документация. В дирекция "Корабни дизелови двигатели" се работи по сложна техническа документация за инструментална екипировка и някои нестандартни съоръжения, както и по координиране на документацията за използване на ЕИМ за оперативно управление на производството.

Специалистите от експерименталната база на СКТМ с ръководител Георги Грозев са изработили първите образци на пробивен хидравличенчук, създаден по българско изобретение.

От показаните 15 експоната на Пловдивския международен есенен панаир технологичният комплекс за подземен добив на рудни изкопаеми УПТ-СД, произведен в Машиностроителния завод, съвместна изработка на ИТИМ и ВМГИ — София, спечелва златен медал.

Бригадата с ръководител Димитър Славчев от "Обособено монтаж-но производство" осъществява в срок подготовката за експедиция на роторния багер БР-100 за изложбата в Москва — "40 години социалистическа България". Съветските специалисти в комбината с ръководител Владимир Горсткий оказват неоценима помощ и обсъждат новите задачи с българските машиностроители.

В края на ноември Инструменталният завод изпълнява годишната си програма 101,69%, като обещава да даде надпланова продукция за 150 хил. лева. В термичен цех към ММЗ е преизпълнен също годишният план с над 9 хил. лева. Завод "Автоматика" в Две могили изпълнява петилетната си задача един месец преди края на годината. Предсрочното пускане

на водонапорната кула е в унисон с успехите на Дирекция "Изграждане", изпълнила задачите от насрещния си план с преизпълнение от 600 хил. лева.

За постигнати високи резултати в изобретателската и рационализаторската дейност през 1984 г. СКТМ е удостоен със Знамето на трудовата слава на МС, ЦС на БПС, ЦК на ДКМС и ЦС на НТС.

През годината се провежда и първата институтска научно-техническа конференция — преглед на постиженията на младите научно-технически кадри.

*

*

*

"1 млн. м³ пропадъчен лъс са изкопани със земснарядите на СД "Трансстрой", намили са 1 млн. и 400 м³ пясък, 15 хил. стоманобетонени пилоти легнаха в основите. Монтирани са 110 хил. м² готов стоманобетон и 20 хил. тона стоманени конструкции."

(Из изказване на началника на строежа Димитър Арабаджиев)

Все по-често такива равностетки влизат в изказванията на ръководители и специалисти от СКТМ. И осмата година от първата копка на най-големия окръжен обект се отчита като успешна за всички. Уникални машини се раждат в просторните халета на цехове и заводи. Пусковите срокове отминават един по един. През последната година от осмата петилетка ще влязат в действие изцяло стоманолъярният корпус и пресово-ковашкият цех.

На 14 януари 1985 г. е излята първата плавка в Завода за стоманени отливки и изковки: "Първата проба от стомана, едно обикновено цилиндрично парче метал, не по-тежко от 22 грама, още неизстинало минаваше от ръка на ръка — и всички бяха единодушни — това парче стомана сега бе по-ценно и от злато!"

Извършена е една нова "крачка" към утвърждаване на СКТМ като един от гигантите на родното ни машиностроене.

В ММЗ е усвоено производството на машина за изгребване на въглища (роторен багер) 250, самоходен дробилен апарат — 400 и др. Обособява се звено за корабни дизелови двигатели. В Завод "Автоматика" за първи път в Русенски окръг се внедрява автоматизиран бояджийски комплекс с промишлен робот. Чрез него производителността на труда се увеличава два пъти, годишният икономически ефект надхвърля 11 660 лева.

Петилетният план за изобретателската и рационализаторската дейност е преизпълнен, като до края на годината ще бъдат реализирани още 800 хил. лева.

В обявеното предпървомайско съревнование се включват всички: положено е началото на ново производство в Инструментален завод — вагонетки за въжени линии, предназначени за СХК "Карл Маркс" в Девня. В ММЗ се включва в експлоатация първата пещ в участъка за термообработка. До края на годината целият участък е завършен и въведен в действие. Ново трудово завоевание е чуковата трошачка с валци 20 x 20, едно голямогабаритно изделие от номенклатурата на комбината, в производството на което се включват много специалисти и работници. Въвежда се нов метод за заваряване, и по-конкретно в производството на изделията за биологична защита, което е успех за всички в завода.

СМР през 1985 г. са едни от най-сложните и прецизни за изпълнение досега: като цяло трябва да бъдат завършени Заводът за отливки и изковки, Заводът за автоматизирано производство и авангардни технологии.

В обявеното в чест на XIII конгрес на БКП съревнование се обединяват силите на работници, инженери, строители и монтажници. Предсрочно се предават четири роторни багера БР-100 за СССР. Произвежда се 20-ият юбилеен багер, по повод на който се провежда тържеството.

Влиза в действие 10-тонната осма електродъгова пещ на комбината и се осъществява четвъртата по ред плавка на метал. В чест на деветосептемврийската победа са завършени ацетиленовата станция, водният блок и водонапорната кула, бояджийската камера в ММЗ, топилните пещи в ЗСОИ, 20-тонната везна "Филипс", 8 от трафопостовите. През септември успешно се осъществява осмата плавка. Не е излишно да се отбележи, че още преди пълния пуск на стоманолерния завод оборудването в него е на световно равнище, като 80% от операциите са автоматизирани и механизирани.

На 41-я есенен международен технически панаир СКТМ се представя с 12 експоната. Машината за изгребване на въглища МИВ-Р-450 и машината за автоматично калибриране и роторно облагородяване на лози МАК-РОЛ-12-6 получават златни медали.

На 25 септември (три месеца предсрочно) ИПП "Машпроект" изпълнява плана си за осмата петилетка, като до края на годината обещава да предаде надпланова продукция за 300 хиляди лева.

Колективът на Инструменталния завод рапортува, че на 30 септември е изпълнил плана си за стоковата продукция през петилетката 109%, до края на годината ще реализира още 300 хиляди.

Краят на годината е, както винаги, време на равностетка. Известни са вече високите постижения на редица трудови колективи. Успехите са плод на реален труд, на творчески подход и новаторско мислене, на използване на всички възможности и резерви за изпълнение на насрещните планове. Сред първите в комбината са и работниците от Завод "Автоматика", Ремонтно-енергиен завод, Завода за инвестиционно машиностроене и Завода за стоманени отливки и изковки.

През годините на осмата петилетка СКТМ се оформя като едно от най-крупните машиностроителни предприятия в страната. Основното му производство е предназначено да удовлетворява нуждите от единични машини, технологични линии и комплектни обекти на добивната промишленост, за добив и преработка на инертни материали, както и сондажно оборудване за геоложки проучвания, главни и спомагателни корабни дизелови двигатели и много други. Успешно са внедрени авангардни технологии в термообработките: йонно азотиране, вакуумна термообработка, карбониране на различни детайли и инструменти, с което значително се повишава тяхното качество. С тези и много други постижения, с вяра в своите сили пред поставените задачи трудовите колективи на СКТМ уверено започват деветата петилетка.

*

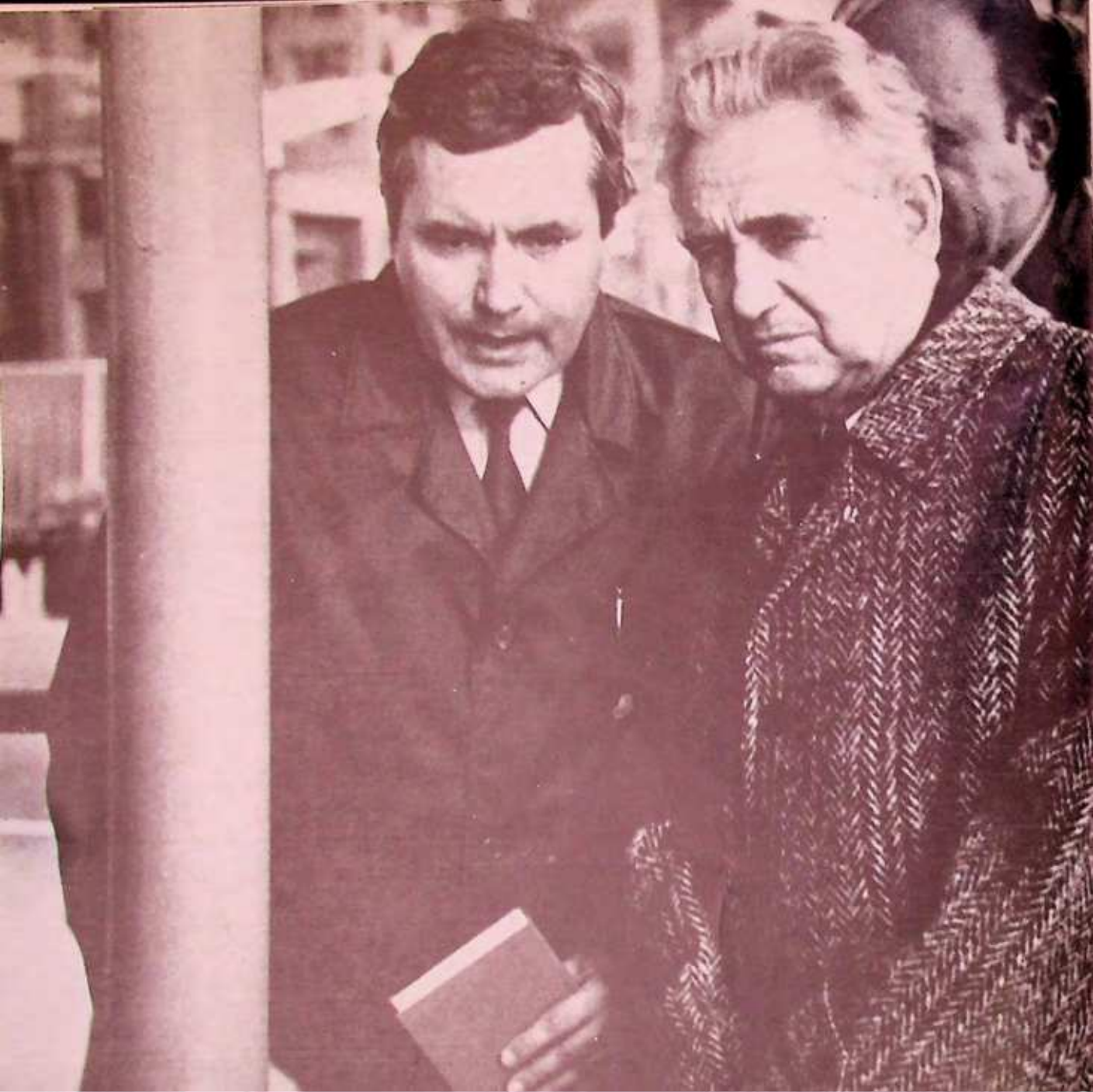
*

*

СКТМ — ОБЕКТ НА ДЕВЕТАТА ПЕТИЛЕТКА

През деветата петилетка завършва строителството на най-голямото предприятие в Русенския край. Последните обекти с производствено предназначение са стоманолейрният и ковашко-пресовият корпус, които са съоръжени със съвременна техника. Проектните технологии осигуряват високо качество на отливките и изковките.

През 1986 г. трудовите колективи на комбината решават пътищата на развитие към още по-светли перспективи, такива, каквито само достойните човешки дела биха очертали.

За успешното изпълнение на задачите през годината партийното, стопанското, профсъюзното и комсомолското ръководство обявяват съревнование, което е посветено на XIII конгрес на БКП под девиза "Нито един колектив с дълг към петилетката".

Условията са насочени към изпълнение на реалната насрещна програма, която трябва да стане личен план и отговорност на всеки. Постига се достойно творческо участие на всеки за по-пълно използване на производствените мощности, за осигуряване на най-благоприятни икономически резултати и социално благополучие.

С успехи започват колективите своята работа още от първите работни дни. Произведен е първият трегер за ходовия механизъм на багер RS-710, предназначен за ГДР. Навременното изработване на този важен възел е от изключително значение за цялостното производство на съоръжението, което е номенклатура от съвместната продукция на ГДР и НРБ.

Трудовият устрем е изпълнил дните преди конгреса. Обявени са 13 ударни седмици. В тях много колективи се включват с обещания за нови постижения.

Предвидено е СКТМ да произведе допълнителна стокова продукция в размер на 420 хил. лева, да се реализира съвкупна печалба за 412 хил. лева. Приетите от трудовите колективи задачи по насрещния план са обезпечени със 125 инженерно-технически мероприятия. Те се отнасят до внедряването на нови и усъвършенствуването на съществуващи технологии, автоматизация на процеси, подобряване на качеството и метрологично обслужване, социално-битови подобрения, намаляване на ръчния труд, издирване и внедряване на челния опит, ефективно използване на материалните ресурси.

През март се провежда предконгресна среща-разговор на тема "Връзката наука — внедряване" в комбинатския партийен комитет. На нея се обсъждат проблемите на научно-техническия прогрес и перспективите на

развитие на комбината. С рапорти за трудовите си успехи известяват колективите на ЗТМ, ЗИМ, ИПП "Машпроект", цех "Термичен" и други.

В чест на XIII конгрес на БКП са открити 11 обекта, сред които компресорната станция и ацетиленовият цех. По-късно са завършени инженерният корпус и внедрителският институт. Строителната програма включва пълно оформяне на предзаводската площадка и изграждане на обекти от социално значение.

ИПП "Машпроект" е награден с орден "Червено знаме на труда" за високи трудови и творчески постижения през осмата петилетка.

През годината започва да се строи жп линията за СКТМ до гара Русе.

През годината ще бъдат въведени основни фондове за 60 млн. лева, което вече означава, че в действие са 90% от производствените фондове на комбината. Влиза в действие нова технологична линия за термична обработка на отливки с големи габарити и чистачно-термичен цех на Завода за тежко машиностроене. В чест на 69-та година от ВОСР е отлята първата манганова стомана под ръководството на съветския специалист Владимир Похлебаев и началника на топилния цех Румен Коев. Високолегираната стомана е предназначена за износоустойчиви детайли, а сложността на първата форма е в нейните размери — общо пет тона течен метал. Дирекция "Изграждане" предава стоманолеярния и термичния цех, станцията за производство на кислород, подобекти на ММЗ, административната сграда и ИТИМ.

Колективите на СКТМ посрещат скъпи гости през тази година — другарите Тодор Живков и Николае Чаушеску са отново сред тях и оценяват по достойнство техния труд.

В последните дни на годината отдел "Металургичен" успешно пуска новата вносна автоматична формовъчна линия в пълния ѝ технологичен цикъл — формоване, заливане на формите, подготовка и предаване на формовъчните смеси и почистване на отливките.

С Разпореждане № 18 на Бюрото на МС СКТМ се реконструира в СО "Тежко машиностроене". Създава се и "Инвест инженеринг" в Русе като филиал на Софийското дружество от Института по техническа кибернетика и роботика при БАН. Пред него стои задачата да разработи електронно устройство за управление на трансманипулатори "Изоматик-ТМ 1001", микропроцесорни системи на роторни багери, машини за изгребване на въглища и др.

Може да се смята, че в десетилетната история на машиностроителите първата изковка е направена на 28 януари 1987 г. Участъкът за леки отливки към стоманолеярния цех на ЗТМ започва серийно производство на отливки за транспортното машиностроене. До края на годината тук влизат в действие взаимносвързани, работещи без прекъсване четири по-

точни линии — подготвителен комплект, автоматично формоване, охлаждане на отливки, поправка на дефекти и линия за термообработка. В ИЗ работи първата в обединението машина по рода от борверзи с ЦПУ — Борверг — ТОС — с точност до микрон.

Специалисти от отдела на главния механик са разработили ефективна система за следене на натоварването на производствените мощности. Работи се по завършване на програма за ремонт и поддържане в пълна изправност на оборудването във всички поделения.

В структурата на Обединението се оформя ново перспективно предприятие — "Хидроударна техника", на чиято временна площадка се създават и гама-хидравлични чукове.

С решение на Стопанския съвет към МС се формира през 1987 г. и Социално-битово предприятие със следните дейности: производство на месо, зеленчуци, риба за нуждите на столовото хранене, организиране и стопанисване на почивното дело и материалната база, краткотраен отдих, медицинско, културно и физкултурно обслужване на трудовите колективи, преподготовка и обучение на кадрите за нуждите на предприятията и изграждащите се комплектни обекти.

Многобройният четирихиляден колектив на СО "Тежко машиностроене" е вече в авангарда на работническата класа на Русенски окръг. И свикнали с техните постижения, вече никой не оспорва първенството им в социално-икономическото развитие на окръга. Перспективите на развитие са свързани с големите задачи пред тежкото машиностроене в България. Тяхната многопосочност най-добре изяснява председателят на Обединението инж. Димитър Калчев:

"През IX петилетка се предвижда да завърши строителството на основните мощности на предприятията на СО "Тежко машиностроене" — Русе, за да се въвеждат в действие и поетапно да се усвояват производствените фондове и на базата на ефективното им използване да се получи значителен ръст на обемите и качествени показатели."

С решение на Секретариата на ЦК на БКП на СО "Тежко машиностроене" бе възложено да изработи Програма за производствена номенклатура в съответствие с технологичните потребности на националната ни икономика. Основна цел на разработената програма за развитие на тежкото машиностроене в Русе през деветата петилетка и до 2000 година е да се създадат условия за рационално и пълноценно натоварване и използване на технологичните възможности на изградените мощности, създаване на качествено ново оборудване за комплектни обекти за въгледобива, рудодобива, енергетиката, промишлеността за строителни материали, тежкото машиностроене и др., ефективна специализация и завоюване на позиция на международните пазари.

Разработената програма създава условия за постигане на икономически растеж в поделенията на СО "Тежко машиностроене" чрез намаляване разхода на труд, издигане техническото равнище, надеждността и качеството на продукцията по пътя на внедряването на съвременни високоефективни и наукоемки производствени и технологични процеси, внедряване и трансфер на технологични и програмни продукти, на принципно нови и авангардни технологии и кибернетични системи за управление и осъществяване на пазарни пробиви в отрасъл "Тежко машиностроене".

Като основни стратегически направления в разработваната програма се очертават:

— Технологични модулни комплекси с непрекъснато действие за открит добив и преработка на рудни и нерудни изкопаеми за нуждите на металургията у нас и за експорт, които ще решат с изпреварващи темпове комплексното производство в откритите мини, земни и товаро-пре товарни дейности. Използуването на тези перспективни нови технологии за непрекъснат добив на суровини по открит способ ще обезпечава общ годишен икономически ефект за народното стопанство в размер на 14 100 хил. лева, като се очертават широки възможности за трансфер на новата технология и икономически резултати от увеличен износ.

— Комплекси за подземен добив на въглища и рудни изкопаеми, с внедряването на които във въгледобива се гарантира намаляването на ръчен и непривлекателен труд и повишаване с 22% на производителността при добива. Внедряването на механизирани въгледобивни комплекси КМВ-3, КМВ-4 и КМВ-5 ще обезпечи очакван годишен икономически ефект за народното стопанство от 30 400 хил. лева.

— Комплексни технологични линии за добив и преработка на инертни материали на модулен принцип и съоръжения за геологопроучвателни работи. Внедряването на тези разработки ще доведе до повишаване на производителността на труда от неизползване на автоматични системи за контрол и управление на сондажите с 20% и намаляване на вноса от първо и второ направление.

— Уникални нестандартни комплексни съоръжения, които създават условия за въвеждане на нова технология за обработка на насипни товари в големите пристанищни комплекси у нас и за експорт. Основните предимства са в голямата технологична гъвкавост при разтоварните операции и рязкото съкращаване на престоя на корабите. Внедряването на новата технология ще осигури около 53 000 хил. лева икономически ефект за народното стопанство.

— Електронни управляващи системи и оборудване за тежкото инвестиционно машиностроене, като с внедряването на разработките се цели

да се промени рязко обликът на изделията и те да се превърнат в роботизирани комплекси. Използването на високоефективни и надеждни управляващи системи на микропроцесорна основа ще облекчи стриктното спазване на предписаната технология за работа на комплексите, икономия на ел. енергия, предпазване на задвижващите системи от претоварване и авария, облекчаване на труда на обслужващия персонал и в крайна сметка 26 000 хил. лева годишен икономически ефект.

В разработената програма за развитие на тежкото машиностроене в Русе са финансирани интеграционните връзки с научни и производствени звена у нас и в чужбина при усвояването на качествено нови изделия и технологии. Образуването сдружение между СО "ТМ" — Русе и ВМГИ — София, ще спомогне за осъществяване на производството на качествено нова хидравлична ударна пробивна техника, внедряването на която в открития и подземен добив ще доведе до значителен икономически и социален ефект: повишаване производителността на труда два-три пъти, спиране на вноса от второ направление, намаляване на професионалните вибрационни заболявания, възможности за значителен износ по първо и второ направление.

На базата на съвместно дружество с ВТУ "Ангел Кънчев" и института по физика на високите налягания — СССР, ще се внедрят високоимпулсни методи за обработка на метали и получаване на биметални материали чрез взрив, с което ще се обезпечат повишената надеждност и дълготрайност на редица детайли на машините и съоръженията, намаляването на енергоемките термо- и механообработки, икономия на скъпо струващи високоякостни материали и сплави.

В сътрудничество с Института по металознание и технология на металите към БАН и ПО "Волгоцеммаш" — СССР, в програмата се предвижда усвояването на нови метали, уникални и с общо предназначение отливки и изковки.

С изпълнението на тази програма СО "Тежко машиностроене" — Русе, ще създаде условия за решаването на основни технологични проблеми и въвеждането на съвременни технологии и редица национални технологични комплекси: в енергетиката — превъоръжаване на подземния добив на въглища в Марбас, Бобовдол, мина "Черно море" — Бургас, производствено коопериране с ГДР, оборудване на АЕЦ — Козлодуй и АЕЦ — Белене, участие в съвместни обекти по линия на Интератоменерго и др. В металургията — уникални единични машини и комплексни съоръжения за III металургична база, уникални голямогабаритни резервни части на МК "Ленин" и МП "Кремиковци" и др. В строителството и добива на материални суровини — комплексни инсталации, трошачно-сортировъчни съоръжения за пътното строителство и др.

Комплексната програма предвижда и значително участие на тежкото машиностроене в Русе в международното разделение на труда и взаимния стокообмен между страните — членки на СИБ. На базата на двустранни и многостранни съглашения и сключени договори ще се създадат реални условия за нарастване на обема на износа през 1990 г. 1,5 пъти спрямо планираното за 1987 г., а за X и XI петилетка съответно 1,9 и 2,05 пъти спрямо 1990 и 1995 година.

Програмата за развитие на СО "Тежко машиностроене" — Русе, е изцяло насочена към подобряване на качествените показатели както на поделенията, така и на стопанската организация като цяло. В сравнение с отчета за 1985 г. в края на XI петилетка ще се осигури ръст на стоковата промишлена продукция от 882 процента, нарастване на съвкупната печалба над 70 пъти, нарастване на обществената производителност на труда на едно лице от персонала над 5 пъти, чувствително подобряване на фондоотдаването на база стокова продукция.

Новият подход в осъществяването на социалната политика на партията, разгръщането и задълбочаването на социалистическата демокрация обективно налагат по-нататъшното издигане на ролята и мястото на профсъюзите в цялостния живот на обществото. Стремешът още от първите години да се осигуряват по-добри условия за труд и почивка е показателен за голямата грижа към човека през десетте изминали години. Работническите фургони се заменят с общежития, а по-късно и с жилищни блокове в новите русенски квартали. Изгражда се най-големият в Русе работнически стол, работническа поликлиника с няколко кабинета, спортни площадки и магазини. Художествената самодейност и организираниите срещи с дейци на културата, изложбите и посещенията на спектакли играят определена роля в естетическото възпитание на трудещите се. Масовите спортни прояви, създадените многобройни отбори са възможност за здравословно използване на голяма част от свободното време.

*

*

*

СОЦИАЛИСТИЧЕСКАТА ИНТЕГРАЦИЯ — В ДЕЙСТВИЕ

Ярък пример за интеграция между социалистическите страни в областта на икономиката и по-конкретно — в такъв съвременен отрасъл като тежкото машиностроене, е изграденият обект в Русе. Сътрудничеството със страните — членки на СИВ, и на първо място със СССР, се проявява още при получаването на компетентна оценка на генералния план за построяването на завода. По-късно в организацията и управлението, в решаването на транспортните връзки, оборудването с машини и други проблеми тази линия на сътрудничество е продължена и доразвита.

Близки контакти през първите години са осъществени с Министерството на строителството и пътните машини на СССР, с Волжския завод за производство на машини за циментовата промишленост, с Всесъюзния научноизследователски институт по проектиране на машини за циментовата промишленост в гр. Толиати, с външнотърговски централи на СССР за доставки на машини и съоръжения за новия български завод.

В рамките на СИВ са договорирани и част от машините за механо-монтажния корпус, а също така и за левия цех, където полските специалисти оказват добросъвестна и навременна помощ. Връзките с Чехословашката социалистическа република се насочват към проектиране на машини за пресово-ковашкия цех. Колеги от ГДР доставят много машини за оборудването.

На 20 юли 1978 г., когато на строителната площадка се набиват пилотите и се издигат първите колони за бъдещите цехове, министърът на строителството, пътното и комунално машиностроене на СССР Новоселов и министърът на машиностроенето на България Чакъров подписват паметна записка за формиране на производствената програма на КТМ в Русе. На последвалите срещи на специалисти от КТИМ и "Минстройдормаш", с участието на КТМ и КИПП "Машпроект" са обсъдени възможностите първите 15 машини да бъдат произведени от русенските машиностроители за съветската страна. Пак с неоценимата помощ на съветските специалисти започва и адаптирането на съветска техническа и конструктивна документация.

Обменът на кадри също се оказва ефективна форма на сътрудничество. В гр. Толиати до 1980 г. са обучени 50 български специалисти за усвояване и експлоатация на производствените мощности. През 1985 г. те са вече 57, а през 1987 г. там повишават квалификацията си две групи работници и специалисти.

Успешното развитие на международните контакти е гаранция, че СКТМ участва в реализирането на производствената интеграция в рамките на СИВ. Съгласно договор между "Машиноекспорт" — София и "Центрозап" — гр. Катовице, в лезния цех с оборудването идват и полски специалисти. В заводите на гр. Лауххамер и Кьотен на ГДР също преминават курс на обучение русенски работници, а оттам е получен набор от металообработващи машини и специализирана документация.

През 1982 г. СКТМ вече успешно поддържа връзки с 13 страни от Европа, Азия и Африка.

Неизменен партньор остава "Минстройдормаш" — Москва, чрез неговите поделения. Отношенията на братско сътрудничество се поддържат с периодично подписване на договор "Дружба", чиито клаузи включват съвместни контакти и задължения.

Договорите за коопериране в научно-техническите изследвания, създаването на научно-технически колективи, съвместните лаборатории, проектно-конструкторските бюра, разширяването на специализацията и в бъдеще ще са основно съдържание на преките връзки на комбината. Предвижда се делът на специализираната и кооперирана продукция в износа на социалистическите страни да бъде 80-85% и той да е резултат изцяло от преките връзки на предприятията и организациите.

*

*

*

КЛУБ НА ПИОНЕРИТЕ

В цифрите, фактите и събитията, изложени хронологично, има нетълноти, но в стремежа да се представят постиженията, и по-точно трудът, издигнал големите корпуси, не можахме да се спрем на онези малки, обикновени настроения и вълиения, да изясним конкретните човешки амбиции или скептицизъм на хората, градящи родното ни тежко машиностроене. Допълваме, или по-точно завършваме с един разговор, в който пионерите на това мащабно дело си спомниха за първите дни и години това, което винаги ще убягва от официалните страници. Разговора предаваме такъв, какъвто го проведеха: Радко Радков — директор на "Машпроект", Нено Савов — първи производствено-технически директор, Емил Руморозов — първи комсомолски секретар, Димитър Керчев — първи ръководител на ИТИМ, Йордан Цветанков — първи ръководител на РИЦ, Вихрен Манджаров — млад специалист в дирекция "Изграждане", Руси Русев — ръководител група в БРВ, Димитър Неделчев — домакин, Юлиан Василев — специалист в БРВ, Людмил Ангелов — първи щатен профпредседател, и Александър Антонов в онези години.

Руси Русев: "Може би нямаше да повярваме, ако тогава ни кажеха как ще изглежда нашият Комбинат сега, след 10 години. Първият 1 май др. Димитър Драганов организира без присъствието на др. Марин Манолов, но на другия ден, когато пристигна директорът, каза, че не признава тържеството, защото колективът не е бил с ръководителя си, и организира ново."

В. Манджаров: "1977 г. може да се каже, че е годината, в която се създаваше първият колектив. Др. Манолов беше в началото на първият етаж в ОК на БКП и там работеше. До края на април се сформира първият колектив с основна фигура др. Манолов, Н. Радев — първи завеждащ личен състав, др. Цанкова — ТРЗ, др. Досев — зав. Бюро "Оборудване". Колективът постепенно се разрастваше. Аз заварих 10-12 човека в една голяма стая. Заповедта ми беше №25. За начало на строителство още не се говореше, а само за почистване и подготовка на терена. Работехме на 13-ия етаж и ходехме често в командировки. Обемът на работата и спецификата ни объркваха. Опитът ни беше по-малък от ентузиазма. Говоря като новопостъпил млад специалист. Първоначалният проект ни стъписа малко. Някои от нас знаят, че той беше около 270 млн., от които повече от 100 млн. — доставка на оборудване и машини. Като цифра това е хубаво, но когато започнеш машина по машина да изписваш и да правиш разбивка, това се оказва неимоверно трудно. Поне за мен такава инвеститорска дирекция в гр. Русе не е имало. Първите години бяха школа за целия колектив."

Антон Антонов: "Аз не съм за записване. Никой не беше чувал за нефтошисти и българити, за сонди с 10 км дълбочина. Това беше програмата на завода, тогава известен като филиал на Комбината за тежко машиностроене — Русе-Гюргево. Толкова куриози имаше. Например и сега помня дебатите за проекта. Първоначално имаше идея и за Разград, която обаче постепенно отпадна. Но това оказа влияние на по-нататъшния ход на събитията. Излязлото постановление посочи за площадка град Русе. Имаше и няколко варианта и спорове къде да бъде разположен и край нашия град. Стъпихме на тези изделия, които споменах, като програма за производство на бъдещия завод, но скоро ни попитаха дали сме ги виждали и те се оказаха неефективни."

В. Манджаров: "Нека кажем и първата среща за обмяна на техническа документация как стана. Румънските колеги искаха нефтени сонди — МГ-6, МГ-8 и МГ-15, ако си спомням добре, но ние казахме, че нямаме. Едновременно с това се оказа, че само западногерманските специалисти имали нещо на степен лабораторни изследвания и не е срамно, че ние нямаме. Важното бе, че бяхме убедени, че ще направим нещо."

Юлиан Василев: "Когато започнах работа през 1977 г. и трябваше да изясним производствената програма, се оказа, че нямаме никакъв опит в спецификата на тежкото машиностроене, включително и колегите от завода в Перник. Когато получихме документацията за питателите от Съветския съюз, гледаме чертежите — вал като вал, но теглото му е 10 — 12 т и като е начертан в мащаб 1 : 10, разбираш, че работата е много по-сложна. Може би бяхме млади, не седнахме уплашени и не погледнахме скептично към съставянето на производствената програма."

Спомням си и друг случай: на площадката нямаше нищо построено, но казаха, че трябва да има някаква постройка, защото ще идват др. Станко Тодоров и румънският министър Манеску. В рамките на един месец успяхме да направим тези къщички, които и сега съществуват, в последния момент закачихме и полиленте."

В. Манджаров: "В този момент аз искам да допълня, че се постигна рекорд в строителството. Аз не вярвах, че на толкова малка площадка — 6-7 стаи в П-образната сграда, могат да работят 150 човека. И сега ми е пред очите случаят, когато от единия край мажеха сградата отвън, 3 м след това вървеше бояджията. Едновременно с това бяха дошли и много други — валираше се камъчна настилка за асфалт, полагаше се телефонен кабел, правеше се изолация горе в стаите, слагаша се тапети и имаше майстор за пердетата."

Първата бригада беше за окосяване на копривата, която достигаше човешки бой, а много колеги бяха дошли с къси панталони и вечерта едва си отидоха."

Нено Савов: "Първите стъпки според мен трябва да се търсят в средата на 1976 г. — август, когато др. Манолов е назначен за директор на изграждането на завода, оторизиран със задачи и права, но без заплата. Оттогава той започна да търси кадри — касиер, ТРЗ, счетоводител и т.н. Първото ми запознаване с проекта на завода беше на експертен съвет в министерството — 8 март 1977 г. На първите работници им бяха отстъпени отначало 9, 10 и 13 етаж в Изчислителния център, но без асансьор."

В. Манджаров: "Първата група, която се изнесе към площадката, беше инвеститорска дирекция през есента на 1977 г. Бяхме 10 човека и се събирахме с документацията в една кола. За първи път щеше да се строи на пясъчна възглавница, тъй като основният терен беше лъс и не е устойчив на големи натоварвания. Тогава с пълна сила вървяха изкопните работи."

А. Антонов: "Тогава се навлезе 80 м навътре в реката на едно основание отпреди сто години."

В. Манджаров: "Не мога да кажа дали са 50, или 80 м, но това, което видяхме, беше грандиозно. Изкопните работи продължиха 7-8 месеца денонощно и имаше изпълнение на плановете 300%."

Нено Савов: "Трябва да отдадем заслуженото на 16-те организации, които изградиха обекта. Живата история на началото е др. Димитър Арабаджиев и първият човек, когото срещнах на площадката — техническият ръководител на "Инстрой" Марин Дацов. Той живееше в един фургон и беше денонощно на обекта. Задачата беше да се изрежат дърветата, да се изкоренят след това и да започне изкопът и после да се намира."

Димитър Димитров: "Бяхме натоварени през 1976 г. да направим площадка и постаментите, където на 10 декември ще се прави "първата копка" от държавните ръководители. Това трябваше да се направи за 1 седмица при много лоши атмосферни условия. Около 1 декември най-добрата бригада от "Заводски строежи", оглавявана от мен, работехме непрекъснато. Направихме вместо 10 см — 50-60 см настилка. Тогава "първа копка" звучеше като закопаване и за първи път на нашия обект не се направи копка с кирка, а се изгради стеничка и един кофраж и с два канчока се изливаше бетон. Това беше първото ми съприкосновение с площадката."

Нено Савов: "Постановление № 86 от 30 август 1977 г. е най-важният документ, който очаквахме, и пропилявахме лятното време, защото нямаше пари и средства за работа. Другарят Манолов успя през месец юли да вземе една "Волга"—купе от Стара Загора, а от друго място намери номера и т.н. Това беше началото на транспортната система на комбината. С тази кола трябваше да вършим работа, като понякога се налагаше

да ходим 14 пъти в месеца до София. Номерът ѝ, доколкото си спомням, беше Р 93-92, шофьор беше Стойчо Бодуров."

Емил Руморозов: "Същата година учредихме Клуба на ТНТМ. В него изработихме макетите на комбината. Това, което си спомням, е особено личността на др. Манолов. Той не даваше да се отсеке нито едно дърво и — виждате как са направени пътеките, така че дърветата стоят и старият кладенец — също. Другарят Драганов искаше да ги махнем, но директoрът водеше битка с проектантите и казваше: "Докато съм аз тук, и кладенецът ще съществува".

Руси Русев: "Искам да разкажа за 1979 г., когато направихме такава оперативка на обекта, че всичко беше уточнено в детайли. А др. Арабаджиев кръсти рибената чорба "РМС" — Русев, Михайлов, Савов. И рай-грастът поникна навреме, и всичко беше наред, благодарение на разбирателството, което внесе общият обяд, направен от нас."

В. Манджаров: "Тогава се случи и второто ни ходене на Пловдивския есенен панаир, когато искахме да видим постиженията на българските машиностроители и чуждите фирми. Беше преди 9 септември. Тръгнахме сутринта на 7-ми, но др. Манолов ни предупреди, че "живи или умрели" на 8-ми в 12 часа трябва да бъдем на тържеството по случай празника. Групата беше около 10 човека и пътувахме с една "Латвия". Решихме, че за да бъдем на обяд в Русе, трябва да тръгнем рано сутринта от Пловдив и ни оставаше един ден за разглеждане. Затова тръгваме още привечер от Пловдив, но първо закъсваме в с. Баня. Един час и половина целият инженерен състав и една катаджийска русенска кола правим ремонт на "Латвия"-та. След тръгването спираме на връх Шипка, за да починем, и в 12 часа през нощта потегляме за Русе. На последния баир преди гара Долапите колата окончателно спира към 2 часа през нощта. Сутринта в 5 часа ни прибраха и ние дойдохме направо на работа, а в 12 часа се явихме пред директора."

Ю. Василев: "Всички си спомняме епизоди, свързани с нашия пръв директор. Един път на едно тържество по случай някакво награждаване той каза: "Тук има един колектив от 50—100 души, които се явяват ядрото на бъдещото ръководство и на всички служби, които ще се създават. Ще дойде време, когато тук ще работят 5—6 хил. души. Тогава някой от вас ще си спомни как през 1977 или 1978 г. е работил бюро срещу бюро например с В. Манджаров, който ще бъде вече някъде началник. — А моите подчинени не могат да се договорят с неговите. Чакай да отида при него. — Събирате се, спомняте си и решавате проблемите. Връщаш се и казваш на своите сътрудници: "Нищо не става от вас, не можете да решите и един проблем, а вижте колко бързо го решавам аз". Понякога долу-горе така става и сега. Сбъднаха се думите на нашия директор."

Людмил Ангелов: "Основното качество, което притежаваше нашият директор, беше работата му с хората и подбора на кадри. Всеки един оглеждаше, преглеждаше и дипломите, искаше да бъдат добри специалисти. В работата си беше внимателен и толерантен. Желание имаше да превърне колектива в един от най-добрите в окръга. Идвайки през 1978 г., аз станах профпредседател. Успяхме всичко да координираме. Всичко, което беше решено — трябваше да стане реалност. Един от най-тежките моменти беше подборът на кадри. Тогава ОК на БКП ни оказа много голяма помощ. Бяха изпратени много добри работници, но имаше и хора с "черни характери", от които трябваше да се създават добри работници. Ако не беше този дух на първооснователите, който заразяваше всички новопостъпили, нямаше да започне производството още под "открито небе". Имаше общ дух между строители, инвеститори и проектанتي. Само преди официални посещения се изостряха отношенията, защото всички знаеха, че трябва да се отговаря за всяка грешка или изоставане. Тогава всички стояха на групички. Но добрата дипломация на ръководството често стопяваше "ледовете" и намираще общ път за решаване на проблемите. 1978 г. беше преломна, защото много проблеми имаше и много от тях се решаваха "в движение".

Д. Димитров: "През 1978 г. се подписа и договор за строителството между "Промислено строителство" и Генералната дирекция. За нас тогава др. Манолов беше "черната личност", затова, защото не разбираше много от капитално строителство, но изискваше. А може би е бил прав. Тогава аз бях от другата страна на договора, а сега в комбината търпя последиците от него."

Е. Роморозов: "Не искам да пропусна, че през лятото на 1978 г. е първият поход начело с Патю Каратанев за среща с Чочоолу — "По стъпките на средногорските партизани." Другото, което се създаде тогава, беше секцията по кино и фотоклуб. Благодарение на Халачев и на Цанко Досев има документален материал за събитията в комбината.

През 1978 г. започнахме да проектираме нестандартно оборудване. Трудно свикнахме да проектираме съответствуващо на големите възможности на заводите."

Д. Керчев: "Дойдох на 13 септември 1978 г. Хората бяха малко. През следващата година започнаха усилен преговори за уточняване на програмата. Многократно ходихме в Москва. Бяха забравени вече нефтошистите и българитите. Подадоха ни ръка съветските специалисти. Оформих се постепенно и основното ядро от специалисти. Имаше много умни и кадри хора, но имаше и дошли с ходатайства, които не признаваха и трудовата дисциплина. Някои работеха както си разбират и не научаваха но-

вото. От 1980 г. се създаде планомерен ред и контрол върху проектантската дейност. И аз ще разкажа един случай: първото изделие, което изработихме в нашето направление, беше вибрационно сито — 8 м². Трябваше да извикам др. Майолов да го види готово. Но когато отидох, се чуваше, че той много ядосано разговаря с някакви хора. Все пак дойде, огледа го и каза: "Слушай, Керчев, направи докладна записка и включи всички хора, които са взели участие при изработването му, за да ги наградя." Направи ми впечатление, че въпреки силния афект отново се сети за хората, които стимулира за всеотдайната им работа."

Д. Неделчев: "Когато постъпих през 1978 г. като завеждащ сектор социално-битови въпроси, бях стреснат от големия обект. По-късно отговарях за обектото. Спомням си трудностите пред откриването на РИЦ. Чудех се кой има по-голямо доверие: ръководството в своите работници или те в него. Отначало, докъдето да отидеш в цеха, минаваш през страхотна кал, хората работеха под дърветата направо. Много пъти сме завършвали работата на строителите. Много пъти сме асфалтирали през нощта. Имаше страшни трудности. Но беше хубаво да се работи. Когато щеше да идва др. Станко Тодоров за откриването на РИЦ, направихме и градинки. Набавихме и оборудоване, но тя много мирише. По поръчение на директора купих есенции и раздадох на всички да пръскаат. Дори оставих 6 и за директора. Спомням си, че после тази тор два-три месеца миришеше още."

В. Манджаров: "И аз имам спомен за пускане на 2 юни. Тогава не пристигнаха всички машини. Мина комисията и гледа: машина, празно място машина, празно място . . . тогава се реши да се наслагат на празните места големи цветя от "Паркстрой" и зелена растителност. Делегацията, когато мина, беше във възторг от организираното пространство в производственото хале."

Е. Руморозов: "В един фургон приемахме работниците за ремонтния цех, Цветанков ги инструктира. Оказа се, че има приети 140 души, те няма какво да работят. Но преди това Петко Георгиев отишъл и прави подбора там, където се приемат документите, и гледа — този има девет страници характеристика, значи е "чепат" и не е за инструменталния цех, нека отива в ремонтния. Ние преди това 12—14 души изпълнихме план за един месец за 60 хил. лева без материални разходи. Две-три години след това давахме обяснение как се е случило това — реализация без разходи."

Й. Цветанков: "Мен др. Савов ме доведе тук да работя. Но като дойдох в Русе, 1 месец не ме назначиха. Отначало уж за началник на цех идвах, а после ми връчиха заповед за технолог, защото нямало още щат. От зам.-директор в старото предприятие, заради др. Савов и др. Мано-

лов, се съгласих да стана технолог. Първият работник беше една жена, която идваше след 8 м затвор, и аз се ядосах и не я сложих първа. С Румарозов започнахме да изграждаме временна площадка, като вкарахме първо електрожен, бормашина, ножовка, а по-късно и струг. Как стана това, което искат всички да обясним. След 16,30 ч. всички напускаха обекта, а ние — на работа. Оглеждахме какво са извършили строители и го вземахме за нашето производство. Така направихме реализация без разходи. В РИЦ влязохме 14 души за монтаж на оборудване. От ремонтния цех имаше 4 бригади, а от инструменталния не искаха. Отначало само чистехме и обещахме, че който изчисти определения му сектор, ще ползува 8 дни. Така успяхме да включим много хора в работата."

Радко Радков: "На КТМ съм посветил 12 години от живота си. Първата стъпка е един протокол между д-р. Живков и Чаушеску през февруари 1975 г. Отначало се говореше за смесено българо-румънско предприятие. Тогава ни възложиха проектирането. За късо време направихме идейния проект. Инвеститорът беше министър Ставрев. Едната площадка беше край Пиргово, другата — след Товарна гара, и накрая дойдохме на тази. Площта обаче не достигаше и стигнахме до голямата идея да настъпим в Дунава. От началото на XX в. реката се е отдръпнала със 100 м и с тях ние събирахме 400 дка. Влязохме в реката 50 м и стигнахме почти до талвега. Кейовата стена пред ММЗ е фундирана на 3 м под морското ниво. При разработване на проекта не съществуваше производствена програма, конструктивна документация на изделия. Д-р. Ставрев, инж. Д. Калчев и главният проектант Харманджиев се опитвахме да си отговорим на въпроса, какви трябва да са условията, за да съществува заводът. Така мислехме, че бяхме може би сравнително най-близо до идеята. Мисля, че не трябва да забравяме много от първите."

И. Цветанков: "Благодарение на нестандартното мислене на първите, всички идеи станаха реалност."

Н. Савов: "Някои от първите строители по-късно станаха машиностроители. Искам да спомена за д-р. Димитър Драганов, за първи проектант д-р. Харманджиев, д-р. Досев, д-р. Арабаджиев. Не бива да се забравят и първите тук: Гроздан Колев, Стефан Русев, Марин Дацов, Васил Ангелов и много други."

Личности, свързани с всеки от дните на изграждането, събития, които се създават от хората. Така реално съществува техният труд и със своите размери като че ли не е резултат на човешките ръце и ум. Може би тези корпуси повече напомнят за човешкия дух през първите години.

Разговорът трябва да продължи!

